

Kide

Lapin
yliopiston
tiede- ja taidelehti
2 • 2014

Suuri
identiteetti-
numero!

SOSIOLOGIPÄIVÄT

Donatella Della Porta

VIERAILEVA TAITEILIJÄ

Tamara Piilola

TEEMA

Kenen identiteetti?

Kide

Lapin
yliopiston
tiede- ja taidelehti
2 • 2014

Suuri

TEEMA identiteettinumero!

Kuka mie olen? Kuka sie olet? Kiteen teemassa paneudutaan tällä kertaa identiteetteihin. Onko identiteetti aina johonkin kuulumista? Kenellä on valta määritellä minuutta?

Kannen kuvat: ANNA-LEENA MUOTKA

9 Pääkirjoitus **MERJA KINNUNEN**
Yliopiston identiteetti

10 Minun vai meidän identiteettimme?

17 Kolumni **TUOMAS PÖYSTI**
Lappilaisena etelässä

18 **Opiskelijan ammatti-identiteetti**

22 **Ekologinen elämäntapa Lapissa**

24 **Identiteettivarkaus**

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 Jälkiä **MARKKU HEIKKILÄ** Kolea kevät
Sámegillii **ANNI-SIIRI LÄNSMAN**
Sámedutkan eambo oinnolažžan!
– Saamentutkimus näkyvämmäksi!
- 5 Mie Yhteistyön vaalija Marianne Wagner-Prenner
- 6 Aura Estääkö porojen laidunnus ilmastonmuutosta?
Luovat Mikä ihmeen UMG?
- 7 Arktis Leikkaa itsellesi arktinen identiteetti
Kolumni **ROSA LIKSOM** Kanarian rumuus ja kauneus
- 8 Kiehininen **OLLI TIURANIEMI**
Arviot Lappifolkkia ja saamelaista nykytaidetta

Nykyään näyttäisi siltä,
että pelkästä kirjoittamisesta palkitaan.

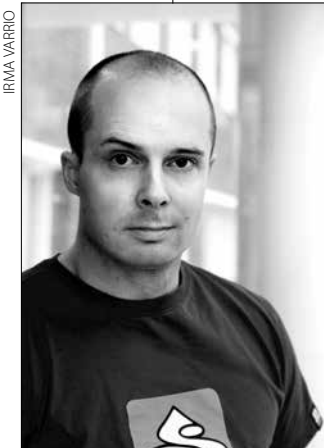
KITEYTYKSET

- 28 **Tutkimus** Ihmisiä aukioilla
30 **Taide** Täältä lähden, tänne palaan
32 **Taide** Pyörähtämisen ja räiskeen maalari
– vieraileva taiteilija Tamara Piilola

VAKIOT

- 26 Tuokio
35 Kolumni
LAURA JUNKA-AIKIO & ANTTI AIKIO Saamelaiset – aikamme feministit?
36 Huhuu? **Koulutuspoliittisia kuulumisia**
37 Kotisivu **Kausittainen kitaristi**
38 Alumni **Mia Rahko: Taidetta ja kasvatuustyötä**
39 Julkaisut
40 Väitökset
43 Lyhyet
50 Hiutaleita **KIRSTI LEMPIÄINEN** Hauraat, pienet ja voittoisat

TAPIO NYKÄNEN **tekijä**

IRMA VARRIO

TIEDETOIMITTAJA, tutkijatohtori
Lapin yliopisto

Tapio Nykänen haastatteli tähän lehteen sosiologi Donatella Della Portaa.

"Haastateltavana professoressa oli ihanteellinen monesakin mielessä. Hän sekä vastasi kohteliaasti esitettyihin kysymyksiin että lausui asioita, jotka eivät olleet käyneet mielessänikään. Koska toimittaja ei voi olla jokaisen alan asiantuntija, on eduksi, että haastateltavat ovat sitä.

Haastattelu alkaa ennakkoluulojen sekamelskasta ja taustatutkimuksesta, jolle on aina aikaa rajatusti. Onneksi toimittajalla on mahdollisuus esittää myös tyhmiä kysymyksiä, jotka usein johtavatkin syltityhtealle. Työssä kiehtoo mahdollisuus kohdata asioita, joihin ei omassa tutkimuksessa tule koskaan perehtyneeksi."

Kide

TOIMITUS

Päätoimittaja
Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri
Marjo Laukkanen
puh. 040 484 4296
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja
Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto
Irma Varrio
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat
Anna-Leena Muotka sekä Anu Heinonen-Seppälä, Kuva-Liisa, Arto Liiti, Jenni Marttila, Pekka Mustonen, Ilkka Ruuska, Helena Rännäli, Janne Suhonen/Valtiontalouden tarkastusvirasto, Hannu Vanhanen ja Irma Varrio

Avustajat
Antti Aikio, Daria Akimenko, Agata Baumgart, Jaana Erkkilä, Emilia Haukka, Markku Heikkilä, Laura Junka-Aikio, Merja Kinnunen, Rauno Korhonen, Kirsti Lempiäinen, Rosa Liksom, Jenni Lintula, Anni-Siiri Länsman, Daria Maron-Ptak, Elina Malinen, Olli Mäkinen, Mari Mäkiranta, Tapio Nykänen, Sanna Ovaskainen, Erika Perttuli-Borobio, Tuomas Pöysti, Leena Raappana-Luuro, Matti Rusanen, Adrianna Seroka, Anna Uuttu, Anna Vuorinen, Mikko Vehkaperä ja Ernest Winczyk

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Julkaisija
Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI

Ilmoitusvaraukset
Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi
Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

Osoitteenmuutokset
tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy syyskuussa 2014.

Painos: 4500 kpl
Painopaikka: Erwego Oy, Rovaniemi 2014

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

ANNA-LEENA MUOTIKA

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä.

Kolea kevät

Se oli talvi, jota ei oikein ollut. Oulusta etelään ei tullut hiihtokelejä lainkaan. Lapissakin vihmoi usein vettä. Mutta kevät. Kun etelässä oli jo unohdunut, että mitään talvea piti tänä vuonna olla, talvi ja lumi yhdistivät voimansa Lapin kevääksi. Tuntureissa vallitsi viikkokaupalla valkoisen paratiisi sinisen taivaan alla.

Sellaisena keväänä voi ajatella, että matkailu- ja mainoksen brändien rakentelijat olisivat kerrankin iskulauseineen oikeassa: Lapland – Above ordinary eli Lappi, tavanomaisen yläpuolella.

Olisikin niin.

Mutta talvi oli kuitenkin väärä. Se oli juuri sellainen, jollaiseksi niiden pelätään muuttuvan.

Mutta venäjänkielinen turistien puheensorina hiljeni liikaa kevään mittaan.

Mutta jokaisen uutislähetyksen alussa odotti tietoa siitä, onko Euroopassa vielä rauha.

Mutta mikään ei tuntunut olevan enää oikein kenenkään hanskassa.

Se oli kaunis kevät, sellainen kuin sen pitää Lapissa olla. Aika kolealta se silti täälläkin tuntui.

Markku Heikkilä

SÁMEGILLII

Dán spálttas čállet olbmot, geat beroštit sámedutkamušas, sámegeielas ja sáme kultuvrras.

Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta, -kielestä ja -kulttuurista kiinnostuneet henkilöt.

SÁMEDUTKAN EAMBBO OINNOLAŽŽAN!

Anáris ordnejuvvui čakčamánuš 2013 Sámedutkama konfereansa, mii lei stuorimus Suomas dán rádjái ordnejuvvon sámedutkiid deaivvadeapmi. Oasseváldit ledje badjel 200 oktiibuot logi riikkas. Norggas mielde ledje badjel 60 dutki ja oahppi. Ruota ja Ruošša lassin dutkit bohte maid gitta Kanada ja Ruonáeatnama rájes.

Konfereanssa ordnejedje Oulu ja Lappi universitehtat ja Sámi oahpahušguovddáš. Anára konfereanssa dieđalaš dássi lea buorre ja ovdaságain gieđahalle hui viidat sáme kultuvrii, sáme gillii ja (sáme) servodahkii gullevaš fáttáid.

Boahhtevaš konfereanssa ordnejuvvo guovtti jagi geahčen Upmi universitehtas. Ulbmilin lea oažžut áigái bissovaš sámedutkiid fierpmádaga ja maid ordnet sámedutkama konfereanssaid juohke nuppi jagi. Mii dárbašit maid engelasgielat sámedutkama áigečállaga ja davviriekkalaš sámedutkama ruhtadeami. Sámi dieđalaš áigečállaga galgá dahkat eambo oinnolažžan. Sámedutkan lea bieđgguid mángga riikkas ja universitehtas; ságastallama sierra dieđasurggiid ja riikkaid gaskkas ferte doallat jođus vai sámedutkama sajjadat nanosmuvvá.

Nillá Piera Anne-Sire eli Anni-Siiri Länsman Hoavda, Oulu universitehta, Giellagas-instituhta

SAAMENTUTKIMUS NÄKYVÄMMÄKSI!

Inarissa järjestettiin syyskuussa 2013 saamentutkimuksen konferenssi, joka on laajin Suomessa tähän mennessä järjestetty saamentutkijoiden tapaaminen. Osallistujia oli yli 200 kymmenestä maasta. Norjasta osallistui yli 60 tutkijaa ja opiskelijaa. Kauimmaisat tutkijat olivat Grönlannista ja Kanadasta.

Konferenssin järjestivät Oulun ja Lapin yliopistot sekä Saamelaisalueen koulutuskeskus. Inarin konferenssin tieteellinen taso oli korkea ja työryhmien esitelmät käsittelivät erittäin monipuolisesti saamelaiskulttuuriin, kieleen ja yhteiskuntaan liittyviä asioita.

Seuraava konferenssi järjestetään kahden vuoden päästä Uumajan yliopistossa. Tavoitteena on pysyvän saamentutkijoiden verkoston ja säännöllisten saamentutkimuksen konferenssien järjestäminen. Myös englanninkielinen saamentutkimuksen tieteellinen aikakausjulkaisu olisi tarpeen, samoin pohjoismainen tutkimusrahoitus. Saamenkielisen tieteellisen aikakauslehden näkyvyyttä tulisi lisätä. Saamentutkimus on hajallaan monessa maassa ja monessa yliopistossa. Vuoropuhelua eri maiden ja eri tieteenalojen tutkijoiden sekä paikallisyhteisön ja päättäjien ja suuren yleisön kanssa tulee lisätä, jotta saamentutkimuksen asema ja merkitys vahvistuu.

Anni-Siiri Länsman Johtaja, Oulun yliopisto, Giellagas-instituutti

MARIANNE WAGNER-PRENNER

Yhteistyön vaalija

Rovaniemen hovioikeuden presidentti Marianne Wagner-Prenner on syntyjään rovaniemeläinen. Oikeustieteen opinnot hän aloitti vuonna 1979 silloisen Lapin korkeakoulun oikeustieteiden osaston ensimmäisellä vuosikursilla.

– Ensimmäisellä vuosikursilla vallitsi lämmin ja kodikas ilmapiiri. Opettajat ja opiskelijat tunsivat toisensa ja kaikki puhalsivat yhteen hiileen, Wagner-Prenner muistelee.

Oikeustieteen kandidaatiksi Wagner-Prenner valmistui vuonna 1985 ja tohtoriksi hän väitteli vuonna 2000.

– Väitöskirjani käsitteli syyntakeisuutta ja mielentilaa. Väitöskirjaani varten kahlasin läpi noin 1 900 mielentilalausuntoa.

Wagner-Prenner on sukkuloinut oikeustieteiden tiedekunnan ja hovioikeuden välillä jo lähes kolmenkymmen vuoden ajan, joten hän tuntee hyvin hovioikeuden ja oikeustieteiden tiedekunnan välisen yhteistyön polun.

– Oikeustieteiden tiedekunnassa olen toiminut ympäristöoikeuden assistenttina, rikosoikeuden assistenttina, rikos- ja prosessioikeuden apulaisprofessorina, ma. tutkimusprofessorina sekä tutkijana. Rovaniemen hovioikeudessa olen toiminut viskaalina, hovioikeudenneuvoksena ja hovioikeudenlaamannina. Rovaniemen hovioikeuden presidenttinä olen toiminut tämän vuoden alusta lukien.

Hovioikeuden ja tiedekunnan välinen yhteistyö on punonut vuosien varrella yhteen koulutusta, tutkimusta ja käytännön työelämää. Yhteistyön muodoista Wagner-Prenner nostaa esille Pohjois-Suomen tuomarikoulun, Rovaniemen hovioikeuspiirin laatutyön sekä opettaja- ja opiskelijayhteistyön.

– Pohjois-Suomen tuomarikoulu vuosina 1999–2002 koulutti tuomareita. Koulutuksen toteutuksesta ja opetuksesta vastasi oikeustieteiden tiedekunta. Tuomarikoulun jälkeen yhteistyö on painottunut hovioikeuspiirin laatutyöhön tarkoitusta varten räätälöidyllä koulutuksella. Myös tuomarit ovat toimineet opettajina ja luennoitsijoina oikeustieteiden tiedekunnassa. Lisäksi hovioikeus on tarjonnut tiedekunnan opiskelijoille harjoittelupaikan jo vuosien ajan, Wagner-Prenner sanoo.

Wagner-Prennerin mukaan vuosien varrella kehitetyt yhteistyön muodot osoittavat, mitä opetuksen, tutkimuksen ja käytännön työelämän yhdistämisellä voidaan saada aikaan.

– Tätä yhteistyön hedelmää tulisi vaalia kaikin keinoin, Wagner-Prenner sanoo.

Olli Tiuraniemi

kyntää yliopiston ajankohtaisia tutkimusaiheita.

Estääkö porojen laidunnus ilmastonmuutosta?

Ilmaston lämpeneminen johtuu ilmakehän hiilidioksidin lisääntymisestä fossiilisten polttoainoiden käytön seurauksena.

Ilmaston lämpeneminen arktisilla alueilla merkitsee luonnossa sitä, että maaperän humukseen ja turpeeseen sitoutunut hiili vapautuu ilmakehään aikaisempaa nopeammin. Näin ollen ilmakehän hiilidioksidipitoisuus lisääntyy entisestään, mikä puolestaan nopeuttaa ilmastomuutosta.

– Kysymys on tärkeä ja syystäkin maailmalla suuren huomion kohteena, koska arktisten alueiden maaperästä mahdollisesti vapautuvan hiilidioksidin määrä on suuruusluokaltaan verrattavissa fossiilisten polttoaineiden käytön tuottamaan hiilidioksidin määrään, akatemia-tutkija Sari Stark sanoo.

Stark johti Arktisen keskuksen tutkimushanketta, jonka keskiössä oli ilmakehään vapautuvan ja ilmakehästä kasvillisuuteen sitoutuvan hiilidioksidin määrä. Käytännössä tutkimus tehtiin siten, että verrattiin lämpenemisen vaikutuksia hiilidioksidin vapautumiseen porojen kevyesti ja voimakkaasti laiduntamalla alueilla Pohjois-Norjassa.

– Tutkimuksessa tehtyjen mittaustulosten mukaan laiduntamaton alue vapautti lämpenemisen seurauksena enemmän hiilidioksidia kuin voimakkaasti laidunnettu alue. Toisin sanoen pitkään laidunnettu alue reagoi heikommalla ilmastonmuutokseen kuin laiduntamaton alue, Stark sanoo.

Porojen laidunnus muuttaa kasvillisuutta ja maaperän ravinteisuutta. Laiduntamisen seurauksena luonnossa tapahtuneet muutokset vaimentavat lämpenemisen vaikutusta hiilidioksidin vapautumiseen. Löydöllä on merkitystä, koska poroja esiintyy kaikkialla arktisella alueella.

Olli Tiuraniemi

LUOVAT

Graafisen suunnittelun opiskelijoita UMG-lehden luonnosten parissa.

Mikä ihmeen UMG?

Graafisen suunnittelun koulutusohjelmassa on vuodesta 2010 lähtien tehty kursityönä oikea, painettu lehti. Ensimmäisen numeron UMG-nimi syntyi otsikosta Unelmiesi maisterigraafikot. Sittenkin mystinen kirjainyhdistelmä on säilytetty, alaotsikko vain on vaihtunut painotusten mukaan. Tämän vuoden otsikko on vielä mietinnässä, uravalintojen labyrintissa kuitenkin seikkaillaan.

Miksi sitten graafikot myös kirjoittavat? Koska nykypäivänä tekstisisältöjen tuottaminen saattaa tulla eteen myös työelämässä. Lehtijutun kirjoittaminen avaa myös uudella tavoin lehden visuaalisuuden ja sisällön kiinteää suhdetta.

Lehden päämääränä on toimia koulutusohjelman käyntikorttina, jossa opiskelijat saavat näyttää osaamistaan. Kurssi toteuttaa learning by doing -menetelmää puhtaimmillaan. Opiskelijat muodostavat toimituksen päätoimittajineen. Jokainen kirjoittaa, kuvittaa ja taittaa. Myös budjetin hallinta tulee konkreettiseksi, kun rahat kustannuksiin kerätään suurelta osin itse, sponsoreilta ja mainostajilta. Jos haluaa esimerkiksi helmiäishoitoisen kansimateriaalin tai kultaisen logon, on mainoksia myytävä vimmattusti.

UMG:hen voi tutustua vaikkapa yliopiston kirjastossa.

Leena Raappana-Luiri

LEIKKAA ITSELLESI ARKTINEN IDENTITEETTI

Millainen on arktinen omakuvasi? Tätä pysähtyivät miettimään rovanie-
meläiset koululaiset Arktikum-tiede-
keskuksen keväisissä työpajoissa. Pa-
jatoiminnan suunnitteli ja toteutti ku-
vataidekasvatuksen maisteriopiskeli-
ja Jenni Marttila, joka suoritti samalla
kenttäharjoitteluaan.

– Ideana oli pohtia omaa itseä ark-
tisen alueen asukkaana ja pohjoisen
ympäristön vaikutusta omaan elä-
mään, Marttila kuvailee.

Ensin nelosluokkalaiset kiersivät
tiedekeskuksen näyttelyssä Marttilan
johdolla. Samalla he tutustuivat
arktisen alueen asukkaisiin, kieliin ja
kulttuureihin. Sen jälkeen jokainen
osallistuja kokosi omakuva-kollaasin
leikkaamalla, liimalla ja piirtämällä.

– Oppilaat tekivät tosi innokkaasti
töitä omakuviensa kanssa. Sain mah-
tavaa palautetta ryhmien mukana
kulkeneilta luokanopettajilta ja op-
pilailta itseltään.

Marttila kokoaa töistä näyttelyn,
joka on esillä tiedekeskuksen luok-
kahuoneessa museoviikolla 13.–18.5.

Arktinen omakuva piirtyy paperille.

PEKKA MUSTONEN

ROSA
LIKSOM

Kanarian rumuus ja kauneus

Kun koneemme laskeutui Gran Canarialla Las Palmasin lentokentälle, oli kova myrsky ja armoton vesisade. Matkalla koneesta matkalaukkuterminaaliin kas-
tuimme ja puuskittainen pohjoistuuli tunkeutui luuytimeen asti. Paikallinen
matkanjohtaja lohdutteli, että yleensä sää on Kanarialla loistava, mutta ei
hätää, koska lunta ei sada. Edellisenä yönä vuoristo oli saanut lumipeitteen.

Bussimatalla sade piiskoi ikkunoihin, mutta se ei pystynyt peittämään
koko maiseman uskomatonta ankeutta. Moottoritien reunoille oli rakennet-
tu valtavia kasvihuoneita, jotka jatkuivat siivottomana rykelmänä melkein
koko matkan lentokentältä Playa de Inglesiin asti. Niiden väliin tallautuneet
kapeat polut olivat yhtenä mutavellinä eikä kaktusten lisäksi näkynyt min-
käänlaista puustoa. Kasvihuoneet olivat surkeasti rakennettuja, pressut lä-
pättivät tuulessa riekaleina ja muovissa seinistä oli valtavia reikiä. Siellä tääl-
lä laahusti mustaihoisia siirtotyöläisiä, selkä kumarassa, rikkinäinen t-paita
päällä. Heidän tehtävänä oli tomaattien poimiminen. Vieressäni istunut
Playa de Inglesissä asuva suomalainen eläkeläinen kertoi, että miehet asu-
vat kasvihuoneissa eivätkä saa poistua plantaasilta ilman isäntänsä lupaa.

Kasvihuonemaisema vaihtui rumiin loma-asuntoalueisiin. Niitä reunusti-
vat räikeät hupi- ja shoppailuhelvetit. Mietin synkeänä bussissa, että puh-
taan luonnon sijasta meille lomailijoille tarjotaan välkkyviä mainoskylttejä,
karkeitä hallirakennelmia, sottaisia pikaruokapaikkoja, vapaa-ajan keskuk-
sia, joissa lapset pelaavat kiljuvia videopelejä ja aikuiset juovat jättisuurista
muovimukeista olutta. Juuri, kun olin ajatuksissa päätyneet siihen, ettei tällä
maisemalla ole mitään suhdetta omaan menneisyyteensä, bussin eteen il-
mestyi lyijynharmaana massana vellova meri. Meren aallot loiskivat vihai-
sesti vasten kallioisia rantoja. Bussi kiisi kapeaa rantatietä ylöspäin, kääntyi
jyrkkään nousuun ja jo kohta syöksyi hurjaan laskuun kohti turkoosin sinise-
nä hehkuvaa merenlahtea. Aurinko pompahti vuoren takaa kirkkaana, sade
katosi hetkessä ja valtavat kaktukset ja niiden vaaleanpunaiset kukat kiilsivät
tuhansissa vesipisarossa. Maisema oli vehreydessään uskomattoman kaunis.

Bussi sylkäisi meidät pienen hotellin takapihalle. Pohjoistuuli on kääntynyt
koilliseen ja istutetut pihapalmut huojuivat juuri niin kuin matkailumainok-
sessa. Heitimme matkalaukut huoneeseemme, riisuimme märät vaatteet ja
laitoimme uimapuvut päälle. Juoksimme uima-altaalle ja molskahdimme ve-
teen. Vesi oli kylmää, mutta hotellin suojaisella sisäpihalla aurinko lämmitti
yhtä suloisesti kuin Suomessa lämpimänä kesäpäivänä.

kiehinen

Päätoimittaja veistellee peräpohjojan murthela sytykkeitä akateemisele keskustelulle.

Se oli tämä tietotus ennen vanhasthan yliopistoiska vähän niinkö pihapolula kulukemista. Poloku oli kaikile tuttu, ja aaneloset menit lehisä läpi. Nyt met elethän hipasukulttuuria, josa pitäs tehä kännykälä rainoja, juutuphen, instakramhin, pinteresthin, flikkerhin ja vitterhin pitäs laittaa naamakuvia ja tekstinpätkiä viien minnuutin välein muile tievoksi, että millä ilihmelä juuri nyt menhän. Roknoosit pitäs esittää kuvina, mielummin sarjakuvina.

Onhan se kyllä totta, että ittestä raataaminen omala naamala vappauttaa topamiinia, joka puolesthan lissää tehoja. Läsnaölo ja kuuntelu kanavasta riippumatta parantavat nekki orkanisaation pirttihenkiä. Ilonen pärsä tarttuu työntekijästä toishen, ja ilosten ihmisten kansa on mukava tehä töitä ja heitä on heleppo johtaa. Toishalta jos orkanisaatiola on koko ajan orava muuntajasa, niin se sätteilee varmasti ulospäin kaikkien mahdollisten virtapiirien kautta.

Voi olla, että meilä vanhemmila on jo niin erilaiset virtapiirit ko nuorila, että met emmä ymmärrä ennää tätä monikanavasuuuuta, kuvatuluva ja kännynatiivia sukupolovia. Minunki on joskus vaikia niellä tätä hipasukulttuuria ja uuskevveyttä, josa olhan koko ajan aalloila. Vois jopa kysyä, että onko tämä hyperhulluutta vai ajanhenkeä, jonka harijasa on vain pysyttävä kiini.

Viestintävalta on siirtymäsä kuluttajile, vertaisviestijöile ja kansalaisjournalisteile, ja uutiskynnys on tämän mukanen. Lapin yliopiston suurin uutinen oli viime syksynä se, että minkälaisen elämyksen kirjaston lukuloosi vois mahdollisesti antaa kokijale ylhäältä päin kattottuna. Ei täsä uutisoinnisa meitä viestintäkyylliä tarvittu, mejät nostethin tarpeettomina nahkurin orsile.

Yhtä kaikki kyyvisä on pysyttävä vauhista huolimatta. Ihimiset luottavat somesa ithensä ja toishin ihmishin, joten näyttää siltä, että luottamus on etelheen kaiken viestinnän aa ja oo. Ei täsä muu auta ko höristellä hilijasia siknaaleja ja somen aivopöhinää. Parempi seki ko jähämettyä vastarannan kiiskeksi.

Olli Tiuraniemi

ARVIOT

levy

MIKKO VEHKAPERÄ

LAPPIFOLKKIA TUNTEELLA

Samooja:

Virta

ROVANIEMELÄINEN FOLKYHTYE Samooja esittää debyyttilevylään hyväntuulista ja useista maailmanmusiikkilajeista vaikutteita saanutta tuotantoaan. Kappaleissa voi kuulla niin tangoa, flamenco, countrya, iskelmä, kansanlaulua kuin rokkiakin.

Vaikka melodiat ja sanoitukset eivät sinänsä pursua omaperäisyyttä, onnistuu yhtye kuitenkin kuulostamaan tunnistettavasti itseltään läpi levyn. Solistin lauluääni sopii hyvin tyyliin, ja lyömäsoitintyö on mallikasta. Huilu pehmentää mainiosti kuulokuvaa. Stemmalaulu kaipaisi sen sijaan lisää tarkkuutta.

Moni levyn kappaleista koostuu erityyillisistä nopeista ja hitaista osista. Keikalla tällainen jammailu varmasti toimii, mutta levyltä kultuna se tuntuu hieman sekavalta. Soittamisen ilo välittyi kuitenkin vahvasti.

näyttely

JAANA ERKKILÄ

HILJAISTA KAUNEUTTA JA POLIITTISTA HUUTOA

Saamelaista nykytaidetta

Rovaniemen taidemuseossa

7.3. – 25.5.2014

SAAMELAISEN NYKYTAITEEN NÄYTTELY Rovaniemen taidemuseossa viskaa silmille kaihtelematta kaiken sen, mistä lait, asetukset ja objektiiviseksi tarkoitettu tutkimusteksti puhuu viileän rauhallisesti. Kyse on alkuperäiskansan elämästä ja elinehdoista taiteen kielellä kerrottuna, yksilöllisten kokemusten noustessa yhteisölliselle tasolle.

Näyttely on hyvin poliittinen, kaukana perinnekuvista, vaikka monet teoksista ovat ilmaisultaan esteettisiä. Kuraattorit ovat onnistuneet taiteilijavalinnoissaan, sillä kokonaisuus on samanaikaisesti provosoiva ja harras, pysähtymään kutsuva. Kontrastit tiivistyvät Victoria Anderssonin *Musta sade*-teoksen hiljaisen kauneuden ja *Suohphanterror*-ryhmän kovaa huutavan poliittisen sanoman välille. Sama tarina voidaan kertoa monin eri tavoin. Esillä on 23 taiteilijan töitä Suomesta, Ruotsista ja Norjasta.

Yliopiston identiteetti

Mikä on yliopiston identiteetti? Brittiläisen kulttuurintutkija ja sosiologi Stuart Hallin identiteetti-käsitettä seuraten voisi vastata, että yliopiston identiteetti on se tapa, miten yliopisto esittää itsensä ulospäin ja miten sen on mahdollista itsensä esittää. Kuten Hall toteaa vuonna 1999 Vastapainon julkaisemassa *Identiteetti*-kirjassaan: ”Kyse ei siis ole niinkään siitä ’keitä me olemme’ tai ’mistä me tulimme’, vaan siitä, keitä meistä voi tulla, kuinka meidät on esitetty ja mikä kaikki vaikuttaa siihen, kuinka mahdollisesti esitämme itsemme”. Näin ajatellen yliopiston identiteetissä ovat läsnä ainakin yliopiston tiederakenne, tiedepolitiikka, raha, maantiede, sukupuoli, toimijat, kielet, kansakunnat, etnisyys, stereotyyptit, kulttuuri, historia ja globaalisuus.

Stuart Hallin identiteetti-käsite on ollut paitsi yhteiskuntatieteellisesti vaikutusvaltainen myös kulttuurisesti vapauttava. Hänen mukaansa identiteetit ovat liikkuvia, pirstaloituvia ja fragmentoituvia. Olemuksellisten, yhtenäisten ja pysyvien identiteettien metsästäminen sijaan hän kysyy, miten identiteetti harsii psyykkisen ja sosiaalisen yhteen ja miten identiteetti toimii strategiana. Stuart Hallin ajatus on, että identiteettiä ei voi rakentaa ”muuten kuin suhteessa Toiseen, suhteessa siihen, mitä se ei ole, siihen, mikä siltä nimenomaisesti puuttuu ja mitä on kutsuttu sen *konstitutiiviseksi ulkopuoleksi*”.

Jotta yliopistolla olisi identiteetti, sen on erottauduttava muista yliopistoista. Lapin yliopiston kansainvälisen arviointiryhmän mukaan yliopistomme erityisyys löytyy sen pienuudesta ja tulevaisuuden vahvuus opetuksen ja tutkimuksen laadusta. Hallia mukaillen voikin sanoa, että Lapin yliopiston identiteetti muodostuu puuttuvasta suuruudesta ja pienuus voi toimia identiteetin rakentamisen strategiana.

IRMA VARRIO

Stuart Hall itse oli syntynyt 1932 Jamaikalla, hän opiskeli 1950-luvulla Oxfordin yliopistossa, ja 1960-luvulla hän perusti Richard Hoggartin kanssa Birminghamin Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen. Tutkimus- ja opetustyönsä lisäksi hän toimi Britannian värikköisen väestön puolestapuhujana ja muun muassa ”thatcherismi”-käsitteen luoja.

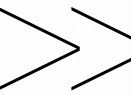
Minulle hän oli idoli. Kun luin huhtikuussa Helsingin Sanomista Hallin kuolinuutisen, järkytyin. Välitön muistikuvani oli, kuinka vuonna 1988 Jyväskylän kesässä selostin Stuart Hallille yli-innokkaana tutkimusapulaisena etnografisen kenttätyöni sattumuksia pitkään ja hartaasti. Hall oli päivällä luennoinut kulttuurisen keskuksen ja marginaalin suhteiden muuttamisesta, ja vaikutelmaksi tuli, että illalla hän kuunteli ja keskusteli ilman hierarkisia keskuksen ja marginaalin erotteluja. Myöhemmin kuulin, kuinka Stuart Hall oli opettaja, joka arvosti opiskelijoita ja kuinka hänelle ei ollut tärkeintä omat meriitit, vaan hän myös kirjoitti yhdessä opiskelijoidensa kanssa.

Kansalaisyhteiskuntaaktivisti, uuskonservatiivisen politiikan kriitikko, etnisten ryhmien ja monikulttuurisuuden puolestapuhuja, kulttuuritutkimuksen kehittäjä ja opiskelijoita arvostava opettaja. Tällainen tutkija- ja opettajaidentiteetti voi toimia mahdollisuuksien politiikkana myös koko yliopiston identiteetille.

Sosiologian tutkija Hanna Peltomaa (vas.) tutkii seksuaalivähemmistöön kuuluvia lappilaisissa kyläyhteisöissä. Poliittikatieteiden tutkija Sanna Valkonen on puolestaan paneutunut saamelaisuuden poliittisuuteen.

MINUN VAI IDENTI

Pohjoisessa kiehuu. Kuuma kysymys kuuluu, kuka on saamelainen. Kuohuttu on myös seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöjen hartaus-tilaisuudesta. Keiden identiteetistä kamppailua oikein käydään?

MEIDÄN

TEETTİMME?

*"Itsensä ilmaiseminen on yhtä tärkeää kuin uloshengitys.
Se herättää omat voimat eloon ja saa ihmisen kukoistamaan."*

Arctic Pride 2014

Kuvitellaanpa tilanne. Kuvailen erästä ystävääni sinulle ja kerron, että hän on saamelainen. Mitä ajattelet?

– Mitä ajattelisit... Ajattelisit ehkä, että hän puhuu jotakin eri saamen kielistä ja käyttää joskus lapinpukua, aloittaa Hanna Peltomaa epäröiden mutta pudistaa sitten päätään.

– Tai en tiedä. Oikeasti miettisin ehkä, että miksi se pitää erikseen mainita. Saamelaisia kun on täällä keskuudessamme ihan kaikkialla, Peltomaa naurahtaa.

Miten sinä reagoisit, Sanna Valkonen?

– Kysyisin, että kuka se on. Pystyisin sitten sijoittamaan hänet saamelaisten maailmankartalle.

Kuvitellaanpa toisenlainen tilanne. Kuvailen erästä ystävääni sinulle ja kerron, että hän on homo. Mitä ajattelet?

– Ehkä miettisin, että miksi haluat tuoda seksuaalisen suuntautumisen esille. Mutta toisaalta, miksi sitä ei voisi tuoda esille? Valkonen vastaa.

Hmm. Ehkä osasy on akateemisessa piirissämme ja siinä, että asumme Rovaniemellä. Hanna Peltomaa on sosiologian tutkija, joka valmisteleo väitöskirjaansa seksuaalivähemmistöön kuuluvista ihmisistä lappilaisissa kyläyhteisöissä. Hän oli vuodenvaihteeseen asti myös Rovaniemen Setan puheenjohtaja. Poliittikatieteiden tutkija Sanna Valkonen on puolestaan väitellyt saamelaisuuden poliittisuudesta. Hän on Vilgon Biret Anne Inger Anne Sanna eli Vilkunan Birit Annin Inger Annin Sanna.

Pohjoisessa saamelaisuus on arkista, ja yliopistolla sama arkisuus pätee homoseksuaalisuuteen. Se ei ole mikään erityinen ”juttu”, joka pitäisi erikseen mainita – tai ainakin yleinen oletus on, että vähemmistöihin suhtaudutaan neutraalisti ja hienovaraisesti, turhia meuhkaamatta.

Queering Sápmi

Saamelaisuudella ja homoseksuaalisuudella ei äkkiseltään ajateltuna ole paljoa yhteistä. Toinen on etninen identiteetti, toinen seksuaalinen. Sama ihminen voi olla molempia mutta yhtä hyvin olla olematta. Juuri tässä hetkessä näillä kahdella vähemmistöllä on kuitenkin yllättävän paljon yhteistä.

Keskustelu niin sanottujen statuksettomien saamelaisten asemasta on johtanut puolin ja toisin ylilyönteihin ja nimittelyyn, jopa väkivallalla uhkailuun. Kovan painostuksen kohteeksi joutui myös pappi, joka lupautui pitämään hartaustilaisuuden alkuvuonna järjestetyssä Arctic Pridessa, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen juhlassa. Poliisiin mukaan kirkkoherranvirastoon myöhemmin tehdyn pommiuhkauksen takana saattoi olla joku, joka veti sateenkaarihartaudesta ”herneen nenään”.

Valtakunnallisella tasolla on jo pitkään vatvottu, pitäisikö alkuperäiskansojen oikeuksia vahvistava ILO-sopimus ratifioida vai ei. Myös tasa-arvoista avioliittolakea käsitellään eduskunnassa, kiitos kansalaisaloitteen. Sekä ILO-sopimuksella että avioliittolaille on kiivaita kannat-

tajia ja kiivaita vastustajia.

Toisaalta vähemmistöjen kohtelussa on jo petrattu viime vuosikymmenien aikana. Enää kouluissa ei kielletä puhumasta saamea, eikä avoimesta homoseksuaalisuudesta joudu vankilaan tai hoitoon. Menneisyys on kuitenkin yhä lähellä ja kipeä, vaikuttaa asenteisiin ja arvoihin.

– Kummassakin on ollut niin valtava stigma, Valkonen sanoo.

Valkosen mukaan vielä 1980-luvun koulumaailmassa saamelainen on usein ollut toisen luokan kansalainen. Toisaalta uusille sukupolville saamelaisuus on uudella tavalla luonteavaa, voimavara ja ylpeyden aihe. Se on mahdollistanut myös vähemmistön oman vähemmistön ääneen kuulumisen uudella tavalla.

”Älä vihaa vaan rakasta”, vetosivat Anna Morottaja ja Suvi Kivelä Lapin Kansan yleisönosastokirjoituksessa helmikuussa. Kirjoituksessaan he ihmettelivät, miten vähemmistö voi kohdella niin huonosti toista vähemmistöä. Konkreettista työtä vähemmistön aseman puolesta on tehty muun muassa Queering Sápmi -projektissa, jossa on kerätty ja esitetty seksuaalivähemmistöön kuuluvien saamelaisen tarinoita – yli kaikkien rajojen.

Erityinen vai tavallinen?

Kaikki eivät halua identifioitua homoseksuaaleiksi, koska siihen liittyy painolastia. Vieläkin julkiset keskustelut homoseksuaalisuudesta palautuvat nopeasti kysymykseen

sen luonnollisuudesta ja hyväksyttävyydestä. Ja silloin hienovaraisuudesta ei ole tietoaakaan, ei edes eduskunnassa.

– Identifioimalla itsensä homoseksuaaliksi kuuluu johonkin porukkaan. Voiko olla identiteettiä, jos ei vertaudu ryhmään? Peltomaa kysyy.

– Yksilöllinen identiteetti ei välttämättä vaadi muita. Vaikka toisaalta kyllä identiteettini on se, mitä olen suhteessa muihin, Valkonen sanoo.

– Ja jos haluaa ajaa esimerkiksi saamelaiden tai homojen asemaa, silloin pitää kuulua ryhmään, Peltomaa lisää.

Mistä päästäänkin kuumaan kysymykseen siitä, kuka kuuluu ryhmään. Kuka on saamelainen? Valkosen mukaan joidenkin mielestä hän on väärä henkilö puhumaan tästä aiheesta.

– Aina on rajanvartijoita, jotka valvovat, kuka on oikea henkilö edustamaan ryhmää.

Valkosta häiritsee vaatimus ryhmän samanlaisuudesta.

– On harhaanjohtavaa ajatella, että ryhmän pitää pystyä mahdollisimman suureen samanmielisyyteen voidakseen olla olemassa ryhmänä.

Sama samanmielisyyden vaade on hallinnut myös perinteistä aluepolitiikkaa Lapissa. Soraäänteen on ajateltu horjuttavan lappilaisten tai saamelaiden mahdollisuutta saada tavoitteensa läpi valtakunnallisella tasolla. Toisaalta erimielisyyksien vaimentaminen on ymmärrettävä taktiikka ”hajota ja hallitse” -politiikkaa vastaan. Esimerkiksi Saamelaiskäräjien erimielisyyksiin suhtaudutaan medias-

*Kaikilla ryhmillä on omat sisäpiirinsä, myös vähemmistöillä.
Sisäpiiriin pääsyn kriteerit vain vaihtelevat.*

sa ja ulkopuolisten puheissa usein hämmästellän, jopa vahingoniloisesti.

– Vaikka parlamentin tarkoitus on nimenomaan olla ristiriitaisuuksien areena, Valkonen sanoo.

Etnisen identiteetin perustana on omaperäinen, valtaväestöstä eroava kulttuuri: oma historia, kieli, pukeutuminen, elämäntavat. Erojen korostaminen on tärkeää, jotta kulttuuri säilyy omaperäisenä. Sen sijaan seksuaaliselle identiteetille joudutaan usein hakemaan oikeutusta ihan päinvastoin.

– Pitää esittää kunnollisuutta ja tavallisuutta: olemme ihan samanlaisia kuin muut, Peltomaa kuvailee.

Yllättävä haluttavuus

Miksi saamelaiskysymys on ajankohtainen juuri nyt? Pääsyy on maa-oikeuksissa, jotka puolestaan ovat ajankohtaisia ILO-sopimuksen ratifioimisesta käydyin keskustelun myötä. Lapissa saamelaiskysymys on kulkenut kuin vuoristorata: rauhallisempia hetkiä ovat seuranneet nopeat syöksyt ja tiukat kaartet.

Vielä muutama vuosi sitten elettiin hiljaisempaa väli-vaihetta, mutta nyt kuuma keskustelu on levinnyt myös akateemisen tutkimuksen kentälle. Tutkimuksia luetaan kuin piru raamattua, omia poliittisia tavoitteita ajaen. Sosiaalisessa mediassa tutkijoita tehlataan puolin ja toisin.

– Uskon silti, että keskustelua kuumentava ja hämmäntävä porukka on aika pieni, Valkonen sanoo.

Tässä kohtaa saamelaisuudessa ja homoseksuaalisuudessa on identiteettinä merkittävä ero.

– On ihmisiä, jotka haluavat olla saamelaisia, mutta en tiedä ketään joka vartta vasten haluaisi olla homo, Peltomaa sanoo.

– Saamelaisuuden yllättävä haluttavuus on ainakin monien saamelaisten keskuudessa kristallisoitunut, ketkä ovat saamelaisia ja ketkä eivät, Valkonen puolestaan toteaa.

Pääsemme kuuman keskustelun polttavaan ytimeen: kysymykseen polveutumisesta ja alkuperäisyydestä. Jos saamelaisuus edellyttäisi puhdasta polveutumista – mahdollisimman suurta ”saamelaisveren” pitoisuutta – kyseessä olisi rotuoppi. Koska Lapissa on pitkään eletty rinnakkain, lappilaissuissa on saamelaisverta ja saamelaisissa suomalaisverta. Valkosen mukaan ILO-sopimukseen sisältyvä alkuperäisyyden ideologia on tehnyt hallaa saamelaisille.

– Saamelaisuudessa ei ole kyse yksilöiden polveutumisesta kaukaisista esi-isistä vaan koko kulttuurin polveutumisesta. Toisaalta nimenomaan yksilöt ovat tai eivät ole saamelaisia, ja käsitys yksilöiden saamelaisuudesta voi vaihdella näkökulmasta ja tulkitsijasta riippuen.

Ulkopuolisen on vaikeaa ymmärtää, miksi esimerkiksi saamelaisperheeseen ulkomailta adoptoitu lapsi olisi ”alkuperäisempi” kuin sellainen, jonka suku on asunut samalla paikalla satoja vuosia. On kuitenkin ymmärrettävää, että saamelaisperheessä kasvava lapsi on saamelainen syntyperästään riippumatta. Valkosen mukaan etnisyyttä

rakentuu ihmisten välisissä suhteissa, ei verenperinnössä.

– Alkuperäiskansa tulisi ymmärtää paremminkin nykypäivään kuin historiaan viittaavana käsitteenä. Sillä pyritään suojelemaan tässä päivässä läsnä olevia erityisiä ryhmiä, Valkonen sanoo.

Mihin perheeseen synnytti?

Valkosen mukaan saamelaisuus on perinteisesti ollut avoin kulttuuri. Saamelaisten suomalaisia puolisoja – riukuja – ei kuitenkaan pidetä saamelaisina. Tässäkin kohtaa eri suvuilla on tosin erilaisia tapoja. Esimerkiksi kolttasaamelaisten suomalaiset puoliset saavat käyttää kolttapukua ja äänestää kyläyhteisön asioista.

Kasvatus on asia, joka erottaa saamelaisuutta homoseksuaalisuudesta. Heterossa valtakulttuurissa suurin osa lapsista saa ”heterokasvatuksen”, omasta seksuaalisuudesta riippumatta.

– Saamelainen monesti syntyy saamelaiseen perheeseen, mutta harva homoseksuaali syntyy homoseksuaaliin perheeseen. Ryhmää ja identiteettiä pitää lähteä etsimään, Peltomaa kuvailee.

Ihanteellisessa tilanteessa saamelainen lapsi kasvaa yhteisössään saamelaisuuteen. Menneiden vuosikymmenten vahvan suomalaistamispolitiikan takia käytännön tilanne on kuitenkin raadollisempi.

– Monet sukupolveni ihmisistä ovat kipuilleet sitä, että heillä ei ole ollut kauheasti saamelaista kulttuuria. Koto-

na ei esimerkiksi ole puhuttu saamea, Valkonen kertoo.

Myös hän itse opettelee puhumaan saamea vasta nyt aikuisena. Reagointi kielitaidottomuuteen on yksilöllistä, mutta kielenpuhujat kuuluvat kiistatta kulttuurinsa keskiöön.

Valinta vai ei?

Keskustelu homoseksuaalisuudesta identiteettinä palautuu julkisessa puheessa usein kysymykseen siitä, onko se synnynnäistä vai ei. Peltomaan mukaan taustalla on usein ajatus, että homous olisi hyväksyttävää vain silloin, jos sitä ei voi itse valita. Samalla monia muita omaan identiteettiin liittyviä valintoja pidetään hyvinä. Harva tosin pitää saamelaisuuttakaan valintana. Sen voi kuitenkin valita, eläkö saamelaisen elämän vai ei. Valkoselle saamelainen elämä tarkoittaa ennen kaikkea sitä, onko saamelaisuudella itselle merkitystä.

Saamelaisilla sukuihin perustuva tunnistaminen on yhä vahvaa. Maaseudulla suvuilla on ylipäättään suurempi merkitys kuin kaupungeissa. Saamelaisten ryhmäidentifikaatiossa on Valkosen mukaan kuitenkin erityisiä piirteitä.

– Suku määrittyy tietyllä tavalla, usein suvun vahvan henkilön mukaan. Sukuihin liitetään erilaisia ominaisuuksia ja ihmisten toimintaa selitetään heidän sukujensa kautta.

Toisaalta sukuihin perustuva tunnistaminen saattaa olla murtumassa. Nuoremmilla sukupolvilla on jo eri keinoja

Sanna Valkonen ja Hanna Peltomaa uskovat avoimen keskustelun ja vuoropuhelun voimaan.

saamelaisuuden tunnistamisessa.

Kiinnittykö saamelaisuus lopulta syntyperään vai kulttuuriin? Sekä että, vastaa Valkonen. Entä voiko saamelaisuudesta luopua?

– Jos päättäisin, että en ole saamelainen, kyllä sukulaiset katsoisivat, että nyt se on seonnut. Se on Villkuna, vaikka mitä tapahtuisi.

Entä homoseksuaalisuus, voiko siitä luopua?

– Se on niin pitkään ollut oma identiteettini. Sen hylkääminen tuntuisi tyhjän päälle putoamiselta, oman ryhmän pettämiseltä ja itsen pettämiseltä, Peltomaa vastaa.

Niinpä. Keskustelumme saamelaisidentiteetistä ja seksuaalisesta identiteetistä palautuu aina yksilön, ryhmän ja kulttuurin väliseen dynamiikkaan. Painotus on kuitenkin eri. Seksuaali-identiteetissä tärkeintä on oma tunne omasta seksuaalisuudestaan. Se riittää, vaikka moni hakeutuukin saman kokemusmaailman jakavaan yhteisöön. Saamelaisuus sen sijaan syntyy ja elää yhteisössä ja kulttuurissa, saamelaisella maailmankartalla. ●

Kommentti

KIELI KESKELLÄ SUUTA

Hullu, älä nyt siitä kirjoita. Näin kommentoi tuttu, kun kerroin kirjoittavani saamelaisidentiteetistä. Tähän soppaan ei kuulemma kannata lusikkaa laittaa. Protestoin. Eihän tutkimuksen piirissä pitäisi olla aihetta, josta ei saisi kirjoittaa. Miksi saamelaiskysymystä ei voisi lähestyä, kuten mitä tahansa aihetta – ymmärtämään pyrkien.

”Sopalla” tarkoitetaan väittelyä siitä, ketkä ovat saamelaisia ja keillä on oikeus päästä Suomen saamelaiskäräjien vaaliluetteloon. Nykymääritelmässä pääperusteena on saamen kieli, mikä joidenkin mielestä syrjii suomalaistettujen tai suomalaistuneiden saamelaisten jälkeläisiä.

Kun kirjoitin juttua huomasin, että sensuroin itseäni. Delete, delete, delete... Eihän näin voi sanoa, tämä ymmärretään varmasti väärin. Mitä enemmän aiheeseen paneudun, sitä vähemmän ymmärrän koko soppaa. Miksi sopua ei synny? Miten tästä tulehtuneesta tilanteesta päästäisiin eteenpäin?

Marjo Laukkanen

Lappilainen etelässä

Ukkivainaani pirtin seinällä oli sukutaulumme. Tauluun oli fraktuuralla kirjoitettu teksti: ”sitä kuusta kuuleminen jonka juurella asunto”. Äitini puolen suku ei ole kauaksi päässytäkään. Samoja paikkoja on asutettu Rovaniemellä vuodesta 1596. Minulle tuo teksti viittaa siihen, että jossain on oma koti, oma turvallinen fyysinen ja henkinen pesä. Jouluna kävin 12-vuotiaan tyttärenti kanssa Rovaniemen ensimmäisellä hautausmaalla. Siellä on suoraan takenevassa polvessa olevan esi-isäni Ollin hautakivi. Hän vaikutti 1700-luvulla Rovaniemen kirkkoväärinä. Tuolloin ei kuntaa ja seurakuntaa ollut erotettu toisistaan. Kirkkoväärti vastasi seurakunnan ja siten nykyisen kunnankin tehtäviin liittyvistä talousasioista.

Talousasioiden pariin päätyminen taitaa olla sukuvika. Työpöydälläni ovat nyt paljon esillä kuntatalouteen ja sen ohjaukseen liittyvät asiat. Vuoden 2013 alusta lähtien Valtiontalouden tarkastusvirasto toimii riippumattomana finanssipolitiikan valvojana ja arvioijana. Tehtävä perustuu unionin uuteen vakaussopimukseen ja jäsenvaltioiden talouspolitiikan ohjausta koskevaan lainsäädäntöön. Finanssipolitiikan valvonnassa ajankohtainen teema ovat kuntataloutta koskevat finanssipolitiikan säännöt. Niillä pyritään turvaamaan rahoituksen riittävyys myös tulevaisuudessa kuntien toimintaan ja palveluihin.

Lappilaisuus on oleellinen osa minua itsenäni. Lappilaisuus on sitä, että on jostakin kotoisin. Se on rakkaita mielenmaisemia ja tapaa olla, toimia ja puhua. Kotiseutuni jättää koko ajan leimansa minuun. Etelä tarkoittaa mahdollisuutta tehdä kiinnostavaa ja haastavaa työtä. Identiteettini on kuitenkin paljolti kiinni koko ajan pohjoisessa.

Rovaniemi on kotini. Rovaniemi on merkinnyt lapsuuden maisemia aina yliopistokoulutukseen ja tohtorinväi-

tökseen asti. Vapaa-aika tulee edelleen pääosin vietettyä pohjoisissa maisemissa. Lappilaisuus näkyy siinä, että en innostu rikkavaelluksista ja vastaavista. Pitäähän sitä olla jotain tekemistäkin, jos maastoon viitsii lähteä: kalastaminen ja kävely hyvälle koskelle sekä juokseminen hillan perässä ovat taas järkevä juttu.

Lappilaisuus näkyy suhteena tilaan, etäisyyteen ja ympäristöön. Lappilaisuus on häivähdys karua realismia. Tähän kuuluu jäyhähkösti liikkeelle lähtevä puhe, joka sitten menee aika lailla suoraan asiaan. Realismia on tilan ja etäisyyksien sekä värien toisenlainen hahmottaminen kuin etelässä.

Lappilaisuus tarkoittaa ylpeyttä siitä, mistä tulee. Se tekee minusta kansainvälisessä yhteistyössä kiinnostavan henkilön – paljon kiinnostavamman kuin jos tuota yhteyttä ei olisi. Eteläisemmän Euroopan kollegoille pohjoinen on vähän mystinenkin juttu, ja siitä on haluttu kuulla. Kiinnostavia keskusteluita on ollut myös kiinalaisten kanssa samasta aiheesta.

Lappilaisuus tarkoittaa pohjoisen mahdollisuuksien näkemistä. Euroopan unionissa on paljon hyvää. Mutta katsottaessa vain Etelä-Suomesta käsin asioita ja EU:ta vain Brysselin näkökulmasta voivat pohjoisen kautta avautuvat yhteydet ja mahdollisuudet jäädä havaitsematta. Tulevaisuudessa arktinen alue on ehdottomasti Suomen voimavaroja.

Viihdyn hyvin myös etelässä. Ihmisellä voi olla useita rakkaita ympäristöjä. Syvin osa minua on silti kotona Rovaniemen maisemissa.

Opiskelijan ammatti- identiteetti

Kolme opiskelijaa kertoo, miten he ovat päätyneet opiskelemaan omaa alaansa ja mitä he ovat opiskelunsa aikana ammatistaan oppineet.

MATTI RUSANEN

Kutsumus kasvattamaan

Syitä opettajan ammatin valintaan on eittämättä yhtä monta kuin opettajiakin, omakin polkuni kulki usean mutkan kautta. Esimerkkejä opettajista on 15 vuoden ajalta, ja joukkoon mahtuukin melkoinen kirjo persoonia, joista jokaisen muistan nimeltä ja naamalta. Kuten tuntuu muistavan jokainen koulua käynyt. Eritoten mieleen ovat painuneet ne kivat ja ei-niin-kiivat esimerkit. Eräs näistä on lukion filosofian opettajani. Oli herättävää nähdä ihminen, joka on perehtynyt alaansa ja innostunut opettamisesta. Innostuin itsekin opiskelusta laaja-alaisesti, oli kiehtovaa tutkia ympäröivää maailmaa. Lukion jälkeen halusin jatkaa alalla, jossa tutkitaan, tarkkaillaan ja selitetään maailmaa ja sen eri ilmiöitä. Halusin myös antaa eteenpäin sen positiivisen kokemuksen ja innostuksen oppimisesta, joka minussa

oli hyvien opettajien ja oppimiskokemusten kautta herännyt. Halusin opettajaksi.

Opettajan vaikutus näkyy varmasti meidän jokaisen elämässä. Se voi olla todella suuri ja kauaskantoinen, niin hyvässä kuin pahassa. Vastuu onkin sana, joka useasti pompahtaa ensimmäisenä mieleen, kun puhutaan opettajuudesta. Vastuu jokaisen oppilaan koulunkäynnistä, kehityksestä ja hyvinvoinnista. Opiskellessani olen huomannut sen ulottuvan myös pitkälle luokkahuoneen ulkopuolelle. Opettaja työskentelee jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä oppilaiden, vanhempien ja kouluhenkilökunnan parissa. Yhteistyötä tehdään lastentarhanopettajien ja tarvittaessa sosiaalityöntekijöidenkin kanssa. Tämä opiskelun edetessä hahmottuva työmäärän ja vastuualueen laajeneminen voi alkaa herätellä pientä epäilyäkin. Miten huomioin kaikki oppilaat? Kuinka vanhempien kanssa tulee toimeen? Kuinka

pärjään? Vastauksena ja lähtökohtana kaikkeen toimintaan on mielestäni aito välittäminen. Aito kiinnostus oppilaittesi kuulumisista ja hyvinvoinnista, välittäminen toisesta ihmisestä.

Koulussa ei opita pelkästään lukemaan ja laskemaan vaan myös elämään. Tärkeät sekä fyysisen että henkisen kasvun vaiheet elämme koulussa, jossa oppitunneilla ja niiden välissä harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja eettisyyttä. Kuinka suhtaudumme toisiin ihmisiin, omiin tunteisiin, onnistumisiin ja epäonnistumisiin; kuinka suhtaudumme meitä ympäröivään maailmaan? Opettajana haluan kannustaa, innostaa ja tukea oppilaita mahdollisimman paljon ja hyvin. Välittää eteenpäin positiivisen kuvan maailmasta, jossa uskaltaa elää, yrittää ja erehtyä ja josta ei koskaan lopu ihmeteltävää. Tylsää se ei ainaakaan tule olemaan.

ANNA UUTTU

Visuaalisesta vastuulliseen

Hakeuduin luovalle alalle alun perin kiinnostuksesta visuaalista ympäristöämme kohtaan. Yksi keskeisin syy juuri tekstiilialalle suuntautumisessa oli se, että tekstiilejä käytetään ja kohdataan lukuisissa eri konteksteissa päivittäin.

Lapin yliopiston sisustus- ja tekstiilimuotoilun maisteriopinnoissa keskitytään tutkimuksen ohella erityisesti sisustustekstiileihin liittyvään pinta-, tuote- ja tilasuunnitteluun. Opintojen kuluessa oma ammatillinen osaaminen on vahvistunut monien, usein asiakaslähtöisten projektien myötä. Painokangaskuoseja, verhoilukankaita ja tilasuunnitelmia sisältäneet opintokokonaisuudet ovat ohjanneet suunnittelua realistisesti, tiettyjen resurssien puitteissa ja siten valmistaneet mahdollisiin tuleviin työtehtäviin.

Asiakaslähtöisen ajattelutavan lisäksi tekstiilimuotoilijan ammatillinen osaaminen koostuu useista muistakin osa-alueista. Alan ammattilaiselle on keskeistä tuntea eri tekstiilimateriaaleja ja niiden ominaisuuksia. Kuitujen ja kankaiden valmistus-, viimeistely- ja käyttötapojen tuntemus, väriosaaminen, ideointikyky, tilan hahmottaminen sekä suunnitteluteknologian hallitseminen edistävät itse muotoilutehtävissä onnistumista. Toimeksiantojen saamisessa ja onnistuneessa toteutuksessa auttaa lisäksi ympäristön ennakkoluuloton ja rohkea havainnointi sekä näkemysten visuaalinen esittäminen perusteluineen.

Opintojen ja työkokemuksen myötä ymmärryksiä tekstiilimuotoilusta sen mahdollisuuksineen ja haasteineen on syventynyt. Kiinnostukseni on alkanut kohdentua yhä enemmän kestävästi toteutetun tekstiilimuotoilun pariin. Kenties suurin yksittäinen ammatti-

identiteettiäni rakentava osa-alue onkin vastuullisuus. Tekstiiliteollisuuden ja etenkin kaukomailla toteutettavan massatuotannon luomat paineet ympäristöämme kohtaan ovat todelliset. Vaikka tehtävää on vielä paljon, vallitsee suunnittelijoiden, valmistajien ja kuluttajien keskuudessa kuitenkin jo tiedostavampi ajattelutapa. Kestävästi ja eettisesti toteutettavan tekstiilialan eteen työskennellään vakaasti, ja kannustavia esimerkkejä löytyy jo paljon.

Kuten muotoilussa yleensäkin, myös tekstiilimuotoilussa on kyse ongelmanratkaisusta. Vahvalla ammatti-identiteetillä onkin suuri merkitys tulevissa tekstiilimuotoilijan työhaasteissa. Kun tavoitteena on toteuttaa muotoilua aitoihin tarpeisiin kestävästi ja vastuullisesti, nousee ammatti-identiteetti uuteen, huomattavaan rooliin.

OLLI MÄKINEN

Kaikki ovet auki

” Ai mikä susta sitten tulee isona?” Kysymys, johon kaikki johtamisen opiskelijat saavat vastata ainakin kerran lukukaudessa. Opettajaksi opiskelevista tulee opettajia ja lääketiedettä lukevista lääkäreitä, mutta mitä tulee yhteiskuntatieteilijöistä? Me johtamisen opiskelijat emme onneksi ole yksin tämän ongelman kanssa, vaan omaa identiteettiään joutuvat pohtimaan ja selittämään monet muutkin yhteiskuntatieteiden opiskelijat.

Generalististen tieteiden opiskelu tarjoaa vapauden olla mitä vain, ja se on yksi syistä, miksi opiskelijat haluavat opiskella yhteiskuntatieteitä. Samalla tuntuu pelottavalta, kun suoraa uraputkea ei ole. Juttelin kerran Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoiden kanssa ja totesimme, että eihän meidän opinnoissamme niin paljon eroa lopulta ole, johtajia meistä kaikista tulee. Suurin ero on nimenomaan identiteetissä. He tietävät opintonsa aloittaessaan työtehtävänsä ja jopa tulevan työnantajansa. Minä jouduin toteamaan, että en edes voi sanoa, mille alalle tulen työllistymään opintojeni jälkeen.

Aluksi sukulaisten kysely tulevaisuudesta ja alasta tuntui välillä jopa ahdistavalta, mutta se pisti miettimään omaa ammatti-identiteettiä ja sitä, mitä haluaa tulevaisuudelta. Lopulta aloinkin kysyä takaisin, miksi minun pitäisi jäädä tiettyyn lokeroon koko urani ajaksi enkä voisi etsiä uusia haasteita ja kokemuksia täysin erilaisista ympäristöistä ja aloista. Ei minun tarvitse tietää kaikkea kukkaruukkujen valmistamisesta, jotta voin olla kukkaruukkurytymisen viestintäjohtaja, ja siirtyessäni myöhemmin jääkaappiyhtiöön voin käyttää osaamistani ja aikaisempaa kokemustani myös siellä. Eikä minusta edes välttämättä tule ikinä johtajaa, vaikka tutkintoni-mike onkin johtaminen.

Oman ammatti-identiteetin selvittäminen tuskin on helppoa kenellekään johtamisen opiskelijalle. Suoraan koulunpenkiltä johtajan tuolille ei pääse kukaan, ja matkalla on monia mutkia ja pulmia. Jo opiskeluaikana monella – tai ainakin minulla – on välillä usko lujilla ja epätoivoisena miettii, että tuleeko tästä mitään. Minulle suurena apuna on ollut Suomen Yhteiskunta-alan Ylioppilaat. SYYn järjestämät seminaarit ja koulutukset ovat avanneet näkemystäni omasta identiteetistä. Tavattuaani myös muita opiskelijoita ympäri Suomen ja kulttuuria, että kaikilla on enemmän tai vähemmän epäselvää, mitä tulevaisuus tuo tullessaan, olen myös itse osannut hyväksyä sen epävarmuuden, jonka lukuisat mahdollisuudet antavat. Vaikka onkin todella tärkeää miettiä, mitä tulevaisuudeltaan haluaa ja mihin suuntaan itseään kehittää, kannattaa kuitenkin pitää mieli avoimena ja antaa mahdollisuuksia eri vaihtoehdoille.

EKOLOGINEN

SANNA OVASKAINEN

Miten ekologinen elämäntapa onnistuu pitkien välimatkojen pohjoisessa? Ekoelämäkerrat paljastavat elintapojen ja näkökulmien kirjjon.

Uusin ekologiset, kestävät elämäntapavalinnat määrittellään vastuullisten kulutusvalintojen tekemiseksi, kuten joukkoliikenteen käyttämisenä, kasvispitoisen ruokavalion noudattamisena ja ympäristöystävällisten tuotteiden ostamisena. Liikkumis-, asumis- ja ruokailuvalinnat ovat myös tutkimusten mukaan suomalaisten ympäristökuormaan merkittävimmin vaikuttavia asioita. Tiiviin kaupunkiasumisen joukkoliikenteineen ja palveluineen ajatellaan tarjoavan parhaat mahdollisuudet ekologisten elämäntapavalintojen toteuttamiselle, kun elämäntapoja vertaillaan niiden ympäristökuorman mukaan.

Väitöstutkimuksessani halusin selvittää ekologisten elämäntapavalintojen mahdollisuuksia ja rajoja Lapissa nimenomaan sellaisten henkilöiden näkökulmasta, jotka omassa elämässään tekevät kestäviä elämäntapavalintoja. Keräsin tutkimukseni aineistoksi ekoelämäkertoja haastattelemalla eri-ikäisiä, erilaisissa elämäntilanteissa olevia ja eri puolilla Lappia asuvia ympäristöorientoituneita henkilöitä, jotka tavoitin lumipallomenetelmän avulla. Halusin saada tietoa siitä, miten ekologinen elämäntapa onnistuu Lapissa. Mitkä ovat ekoelämän kompastuskivet, entä mahdollisuudet? Entä miten tutkimukseeni osallistujat ylipäätään määrittelevät ekologiaa elämäntapoja? Kertoisivatko he – kuten esioletukseni oli – kuinka vaikeaa pitkien välimatkojen, harvan asutuksen ja kylmän ilmanalan Lapissa on tehdä vastuullisia kulutusvalintoja?

Mikä ihmeen ekoelämä?

Olen törmännyt väitöskirjaprosessini aikana yhä uudelleen ja uudelleen kysymyksiin siitä, mitä on ekologinen elämäntapa ja kuinka elää ympäristövastuullisesti ja kestävästi. Samoin olen kerta toisensa jälkeen törmännyt myös omiin esioletuksiini siitä, mitä ekoelämän tulisi olla. Muistan useamman kerran miettineeni ja ihmetelleeni haastatteluja tehdessäni, että mistä tässä nyt oikein puhutaan. Miksi haastateltava ei kerrokaan enempää kierrättämisen vaikeudesta ja autopakosta, vaan kertomukset käsittelivätkin esimerkiksi luonnonsuojelua aktiivina toimimista, sisäisen rauhan ja harmonian tavoitteluun liittyviä kysymyksiä tai maaseutumaisen, traditionaalisen elämäntavan ylistämistä. Kiitos aineistonkeruumenetelmäni, haastateltavat saivat kuitenkin vapauden kertoa ekoelämäntarinaansa haluamastaan näkökulmasta.

ELÄMÄNTAPA LAPISSA

Mitä siis voisi olla ekologinen, kestävä elämäntapa Lapissa? Ensinnäkään keräämäni kertomukset ekoelämästä eivät mahdu yhteen muottiin. Ekoelämäntapaa voidaan lähestyä useasta erilaisesta näkökulmasta, joista jokainen pohjautuu toisistaan poikkeaviin käsityksiin ja ymmärryksiin luonnosta ja ympäristöstä sekä yhteiskunnasta. Ekoelämä voidaan käsittää paljon muunakin kuin elämäntavan jättämän ympäristökuorman ja hiilijalanjäljen tarkkailuna. Kestävän elämäntavan voidaan ajatella perustuvan esimerkiksi paikalliseen ympäristöön ja luontoon ja sen antimista elämiseen sekä luonnon kiertokulun noudattamiseen. Tällöin elämäntavan keskeiseksi toteuttamisen edellytykseksi ei muodostukaan hiilidioksidiekvivalenttien määrän minimoiminen vaan mahdollisuus elää luonnonläheisesti – vuorovaikutuksellisessa, toiminnallisessa suhteessa paikallisen ympäristön ja luonnon kanssa – minkä ajatellaan luovan edellytykset kestäville elämäntavalle. Tällaisiin elämäntapapyrkimyksiin ja niiden levittämiseen traditionaalinen, maaseutumainen ekoelämäntapa tarjoaa parhaat edellytykset. Se perustuu luonnon kestävään hyödyntämiseen ja paikallisen luonnon ehdoilla ja rytmeissä elämiseen.

Harmoniaa tavoitellen

Luonnonsuojeluaktivistin perspektiivistä luonto puolestaan näyttyy haurasna, rajallisena ja pelastettavana, jolloin ihmisen tehtävänä on asettua luonnon puolelle, sen suojelijaksi. Kerrotut tarinat korostavat tällöin kansalaisaktivismin toimia ja käytäntöjä ympäristövastuullisen elämäntavan toteuttamisen keinona.

Erakkokertomuksen näkökulma yhteiskunnasta, kulttuurista ja niiden muuttamisen mahdollisuuksista kestävämpään suuntaan on puolestaan hyvin pessimistinen. Katse kääntyy henkilökohtaisen, sisäisen tasapainon ja harmonian tavoitteluun askeettisten elämäntapavalintojen kautta.

Ekoelämää voidaan lähestyä myös työn perspektiivistä. Kun ympäristö ja luonto ovat ammattina, tavoitteena on päästä toimimaan luonnon puolesta työelämän kontekstissa, esimerkiksi jostakin yhteiskunnallisesta tehtävästä käsin ja vaikuttaa ammattiroolin tarjoamien mahdollisuuksien kautta luonnon ja ympäristön hyvinvointiin.

Ekologisia elämäntapavalintoja lähestytään ja määritellään ekoelämäkerroissa siis useasta erilaisesta perspektiivistä. Ne vuorottelevat ja ilmenevät päällekkäisinä, joskin yleensä jokin kertomustyypeistä on vallitsevin. Edellä kuvatut elämäntapavariaatiot paljastavat, että ympäristöorientoituneiden ihmisten kertomuksista ja jopa yhden ekoelämäkerran sisältä on löydettävissä useita erilaisia tapoja määritellä ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Jokainen tapa tuottaa omannäköistään, tiettyjen käytäntöjen ympärille järjestäytyneitä ekoelämäntavan ihannetta. Valittu näkökulma mahdollistaa mutta myös rajoittaa ekoeläjän toimijuuksia, rooleja ja subjektiviteettia eri tavoin. ●

Petos, kunnianloukkaus,
tietomurto...
Identiteettivarkaudella on
rikoslainsäädännössä
monta nimeä.

IDENTITEETTI- VARKAUS

RAUNO KORHONEN KUVITUS Anna Vuorinen

Identiteettivarkaus ei ole nykyisellään Suomen lainsäädännön mukaan selkeä rikos. Vaikkapa Facebookissa voi esiintyä tekaistulla tai toisen nimellä. Mutta mitä oikeastaan on identiteettivarkaus? Määritelmiä löytyy monenlaisia. Yhden mukaan identiteettivarkaus tarkoittaa toisen henkilötietojen, kuten nimen tai henkilötunnuksen, oikeudetonta käyttöä esimerkiksi rahanarvoisia sitoumuksia toisen vahingoksi tehden tai esiintyen toisena aiheuttaen tämän maineelle ja kunnialle hallaa. Suomessakin on tapauksia, joissa rikolliset ovat hyödyntäneet roskalaitoista löytämiään henkilötietoja sisältäneitä asiakirjoja väärin henkilöllisyyspapereiden tekemiseen. Hiljattain tapahtuneessa Malaysia Airlines -koneen katoamistapauksessa parilla matkustajalla todettiin olleen varastetut passit.

Identiteettivarkauksien yleisyys ja vaikutukset vaihtelevat maittain. Meillä poliisin tarkka lupamenettely, tehokas Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä kansallinen väestötietojärjestelmä ja laajalti sekä yksityisellä että julkisella sektorilla käytössä oleva henkilötunnus ehkäisevät osaltaan väärällä identiteetillä esiintymistä.

Nykyisen voimassaolevan rikoslainsäädännön mukaan niin sanottu identiteettivarkaus voi täyttää petoksen tai maksuvälinepetoksen tunnusmerkistön, kun kyseessä ovat taloudelliset edut. Perättömien väitteiden tai todenperäistenkin mutta arkaluonteisten tietojen levittäminen voi johtaa kunnianloukkaukseen tai syytteesen yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä. Vakavampi viestittely, kuten väkivallalla uhkailu, voi olla rikoslain mukainen laitton uhkaus. Toisen käyttäjätilin tai profiilin luvaton hyödyntäminen voi puolestaan täyttää tietomurron, luvattoman käytön tai viestintäsäläisyyden loukkauksen tunnusmerkit. Eli nykyiselläänkin lainsäädäntö toki mahdollistaa monissa tapauksissa rikostutkinnan ja tuomitsemisen.

Tarvitaanko identiteettiohjelmaa?

Sisäasiainministeriö asetti vuonna 2008 niin sanotun identiteettiohjelman eli henkilöllisyyden luomista koskevan hankkeen. Sen keskeisiä tavoitteita on määritellä ja kartoittaa muun muassa henkilöllisyyden turvaamista ja identiteettivarkauksien ennaltaehkäisemistä sekä selvittää identiteettivarkauksien kriminalisoinnin tarve. Työryhmän loppuraportti julkistettiin vuonna 2010. Oikeusministeriö puolestaan julkisti maaliskuussa 2013 edellä mainittua loppuraporttia koskevan arviomuistion. Näyttää siltä, että ministeriöiden välillä on joitain näkemyseroja sen suhteen, tarvitaanko ja millaisia lainsäädäntötoimia identiteettivarkauksien kriminalisoimiseksi. Oikeusministeriö katsoo nykyisenkin lainsäädännön pitkälti riittävän.

Identiteettiohjelma on ilmeisesti nyt jonkin aikaa ”jäähylly”. On tarkoitus seurata ensin muutaman merkittävän uuden lainsäädäntöreformin vaikutuksia ja sitten mahdollisesti jatkaa valmistelua. Tämän vuoden alussa tulivat voimaan uudistetut pakkokeinolaki, poliisilaki ja esitutkintalaki. EU:ssa on valmisteilla laaja tietosuojauudistus. Kolmas tärkeä yksilön oikeuksiin ja identiteettiinkin vaikuttava uudistus on EU:n direktiivi tietoverkkoihin kohdistuvista hyökkäyksistä vuodelta 2013.

Identiteettivarkauksien ehkäisemiseksi meistä jokainen voi miettiä sitä, miten toimii netissä ja sosiaalisessa mediassa. Kaikkea ei itsestään kannata kertoa eikä kuviaan joka paikkaan levittää. Henkilötietoja sisältävät asiakirjat, kuten laskut, palkkakuitit ja opintotuki- sekä eläkepaperit on parasta polttaa tai laittaa silppuriin. Paperinkeräysastia tai roskasäiliö ei ole niitä varten. ●

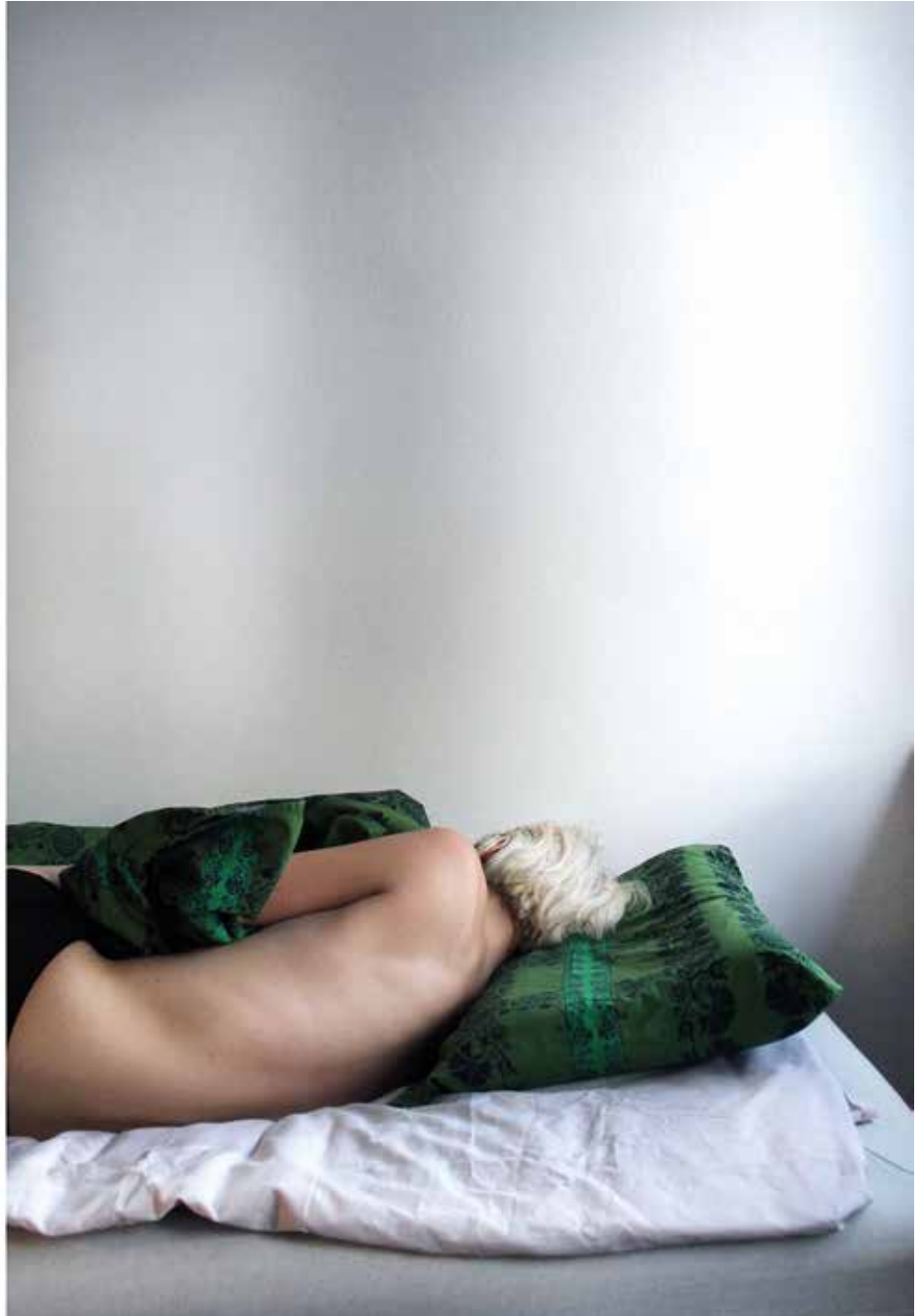
Kirjoittaja on oikeusinformatiikan professori oikeustieteiden tiedekunnassa.

Tuokio

Kuva ja teksti: **Erika Perttuli-Borobio** Opiskelija, kuvataidekasvatuksen maisteriohjelma, Lapin yliopisto

Minua kiinnosti kuvasarjassani kohteeksi asettumisen identiteetti ja sen rakentuminen kuvan katsojan mielessä. Väistämällä katsojan katsetta ja olemalla selin kuvassa annan tilaa muiden luennalle minusta. Identiteetinmuodostuksesta tulee näin vuoropuhelu, joka on alati muutoksenalainen.

IHMISIÄ AUKIOILLA

Teksti ja kuva TAPIO NYKÄNEN

A photograph of Professor Donatella Della Porta, a woman with short grey hair, wearing a dark blue jacket over a black turtleneck. She is standing behind a wooden podium with a microphone, looking slightly to her right. The podium has the word 'LABORISTO' partially visible on it. The background is a blurred blue wall.

Vuonna 2008 alkanut talouskriisi toi ihmiset aukioille ympäri maailmaa. Valuuttakeinottelujen ja luottojen virtuaaliset virrat ruumiillistuivat arkiseksi toivottomuudeksi ja häpeäksi ja sitten barrikadeiksi, lipuiksi ja iskulauseiksi. Poliittisen sosiologian vaikuttaja, professori **DONATELLA DELLA PORTA** luennoi aukoiden kasvottomista sosiologipäivillä Lapin yliopistolla.

Vuonna 2007 alkanut talouskriisi kehittyi Yhdysvaltojen holtittomasta asuntoluototuksesta ja luotoista ruuvattujen johdannaisten kaupasta. Euroopassa kriisi iski aluksi Islantiin, joka pienenä ja luonnonriikkaana maana myös selvisi kohtuullisen nopeasti. Seuraavana vuorossa olivat Irlanti, Portugali, Espanja, Kreikka ja Italia, joiden valtionvelan korot ja työttömyys räjähtivät käsiin. Kohtuullisesti selvisivät rikkaat Ranska ja Yhdysvallat, voitajaksi luovi Euroopan talouden veturi Saksa. Monia maita lyötiin psykologisesti: esimerkiksi Etelä-Eurooppaan oli houkuteltu investointeja, jotka antoivat viestin, että maala menee lujaa.

Kriisi toi aukioille prekariaatin, kansainvälisen talouden heilahteluista ja työmarkkinoiden epävarmuudesta siinnee ryhmän. Prekariaatin ydinjoukkona on pidetty nuorta sukupolvea, joka on kasvanut pätkätöiden maailmaan, jossa mikään ei ole pysyvää. Nyt rinnalla marssi ihmisiä, joiden elämän piti olla turvattu: tehdastyöläiset, valtion työntekijät ja kotiäidit. Pahimpaan asemaan joutuivat maahanmuuttajat, jotka usein menettivät työnsä ja joihin lisäksi lyötiin perinteinen syntipukin leima.

Elämän epävarmuus

Prekarisoituminen on talouskriisiä pidemmän ajan prosessi, joka on tehnyt elämästä epävarmaa verrattuna hyvinvointivaltion luomaan jatkuvuuden ja turvallisuuden tunteeseen.

– Prekarisoituminen ei tarkoita vain työn epävarmuutta, vaan myös sitä, että vaikka tekisit työtä, olet itse epävarma. Työnantajien on esimerkiksi helpompi kiristää alaisiaan, koska työsuhteet eivät ole pysyviä. Työn epävarmuudella on muitakin seurauksia. Lainan saaminen on vaikeaa ilman pysyvää työtä, mikä hankaloittaa asunnon hankkimista ja vaikuttaa perhe-elämään. Prekariteetti alkaa työmarkkinoilla mutta heijastuu jokapäiväiseen elämään.

Prekarisoitumisen yksi tunnuspiirre on juuri ontologisen turvallisuuden muutos, joka kytkeytyy ihmisen kokemukseen itsestään. Työttömyydestä ja sosiaalietujen nauttimisesta syytetään helposti ihmisten omia ominaisuuksia, kuten myös Arto Selkälän taannoinen väitöskirja osoitti.

– Kun ihmiset menettävät työnsä, he saattavat muuttua juurettomiksi monella tapaa. Etelä-Euroopan maissa monet menettivät talonsa ja arvokkuutensa. Indignatoliikkeen nimikin heijastaa tätä ajatusta, Della Porta sanoo.

Arabiprekariaatti?

Talouskriisin jälkimmäisessä vaiheessa on vietetty arabikevättä omine aukioineen. Della Portan mukaan samanaikaisuus ei ole sattumaa.

– Tahrir-aukiolla Kairossa ja Tunisian Kasbahilla oli paljon prekarisoitunutta nuorisoa. He vaativat vapautta mutta myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Molemmissa maissa taloutta oli yksityistetty ja sääntelyä vapautettu. Maat eivät olleet demokratioita, mutta valtio oli taannut kansalaisilleen auttavaa perusturvaa, joka nyt romahti.

– Turkin Taksimien tapaus oli hieman erilainen. Turkki on kasvava talous, ei köyhä kuten Egypti ja Tunisia. Liikeshäntän taustalla oli tyytymättömyyttä siihen, kuinka uskonnon rooli politiikassa vahvistui. Samalla talouden kasvu ei parantanut kansalaisten hyvinvointia odotetulla tavalla. Ihmisten viha kohdistui korruptoituneeseen eliittiin, jonka katsottiin kääriävän noususta voiton. Tilanne on ollut hieman samanlainen Brasiliassa ja Venäjällä.

Ukrainan Maidanin Della Porta sijoittaa omaan kategoriaansa. Aukiolle tullut väki oli hyvin heterogeenista, ja militarisoitumisen aste lopulta korkeampi. Nationalismi näytteli vahvaa roolia, kuten myöhemmin sekä Ukrainan että Venäjän toimissa.

Suoraan demokratioon?

Aukioille tulleita on elähdyttänyt unelma uudesta demokratioon ja vapaudesta. Della Porta sanoo, että näiden toimien toteuttamisessa pitäisi kuulla aktivisteja.

– Meidän demokratioon ei välttämättä ole kaikkein vakuuttavin vaihtoehto heille, jotka taistelevat aukioilla vapauden puolesta. Kun tein vuonna 1989 tutkimusta, aktivistit yhdistyneestä Saksasta ja Tsekistä tahtoivat kehittää uudenlaista demokratioon. He halusivat palauttaa vanhat työläisten neuvostot ja perustaa pyöreitä pöytiä, joissa kansalaisyhteiskunnan jäsenet voisivat keskustella ja vaikuttaa päätöksiin. Demokratioon rakennettiin lopulta lännen ehdoilla, sillä valta ja raha olivat siellä, eivätkä aktivistit lännen mielestä ymmärtäneet, miten demokratioon oikeasti toimii.

– Omaehtoisten projektien keskeyttäminen voi johtaa huonoihin seurauksiin. Tahrir-aukiolla oltiin eri mieltä monesta asiasta, kuten alkoholin juomisesta ja naisten asemasta. Kuitenkin aukioilla käytiin myös keskustelua, etsittiin solidaarisuutta ja uusia ratkaisuja. Läntinen demokratioon, sellaisena kuin sitä viedään, tarkoittaa kuitenkin käytännössä vaaleja ja enemmistöpäätöksiä. Niiden seurauksena Muslimiveljeskunta nousi valtaan ja sanoi, että meidät on demokraattisesti valittu, voimme tehdä mitä haluamme. Tämä puolestaan johti tapahtumien uuteen eskaloitumiseen. Jos liikkeiden annetaan kehittää omia ideoitaan esimerkiksi osallistuvasta demokratioon, voivat tulokset olla erilaisia. ●

Kirjoittaja on tutkija ja tiedetoimittaja.

TÄÄLTÄ LÄHDEN, TÄNNE PALAAN

MARI MÄKIRANTA

Kevään ja alkukesän aikana vuonna 2013 pyysin nuoria taiteilijoita Euroopan eri maissa valokuvaamaan paikkoja, joissa he viettävät aikaansa, ja ihmisiä, joita he kohtaavat arjessaan. Yhdessä taiteilijoiden kanssa kokosimme kuvat näyttelyiksi, joista viimeisin, *Such an early spring*, oli esillä galleria Valossa maaliskuussa. Tähän kuvaesseeeseen valikoin teoksia, joissa näkyy muun muassa se, miten nuoret kantavat tietyille asuinpaikoille, kaupungeille ja maille leimaavia merkityksiä mukanaan. Paikka tuntuu teoksissa kiinnittyvän ihmisten sijaintiin ja aikaan mutta saa rinnalleen myös esteettisen ja verbaalisen tulkintansa.

” Tiikerin ja jään maa

ERNEST WINCZYK
& AGATA BAUMGART
Varsova, Puola

” Valokuvatessani havainnoin, miten paikalliset ihmiset yrittävät elävöittää harmaata betonista elinympäristöään maalaamalla taloja, käyttämällä eloisia värejä, keksimällä tyhille tonteille uusia käyttötapoja. Välillä minusta tuntui, että ihmiset yrittävät epätoivoisesti muuttaa näitä paikkoja toisenlaisiksi.

DARIA MARON-PTAK
Kielce, Puola

” Kuljen jokien rantamia ja tutkin betoni-
kortteleita tässä balkanilaisessa kaupun-
gissa vielä kuukauden verran. Pohjoisen
illoissa ei koskaan ole samaa trooppista
tunnelmaa kuin täällä.

EMILIA HAUKKA
Zagreb, Kroatia

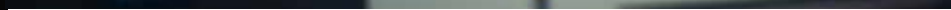
EMILIA HAUKKA

” Corpus Christi, Herran ruumiin juhla,
60 päivää pääsiäisen jälkeen.

ADRIANNA SEROKA
Masovian maakunta, Puola

DARIA AKIMENKO

” Pohjoisen pimeimmän vuodenajan aikaan, pitkän siirtymä-
jakson liukuessa kohti kevättä, mielen valtaa malttamatto-
muus. Ja sitten, kun kevään ensi säteet näyttäytyvät, täytyy
melkein pidättää hengitystä yllätyksestä.

DARIA AKIMENKO
Rovaniemi, Suomi

ADRIANNA SEROKA

Pyörähtämisen ja räiskeen maalari

Hänellä on taiteentekijän
kädet. Pitkät kynnet
kuin karhulla.

Helsingin Taidehallissa keväällä 2014 olleessa kolmen taiteilijan *Sydänpuoli ylöspäin* -yhteisnäyttelyn julisteessa hänen kätensä näkyy suuren karvaisen otuksen alta. Hän on Tamara Piilola, Lapin yliopistossa vieraileva Jenni ja Antti Wihurin rahaston residenssitaiteilija.

Tamara suunnittelee ja luonnostelee Lapin yliopiston Rotko-talossa jo uutta näyttelyä, mutta Arktikumien Galleria Valoon Piilola tuo soolonäyttelyn, johon hän valitsee Taidehallin näyttelystä Valon tilaan sopivimmat työt.

– Installaatio ja valaistus ovat tärkeitä näyttelyssäni. Teosten täytyy toimia tilassa. Minulle maalaus on luontevin ilmaisutapa.

Tamara kuuluu Metsästäjät-työryhmään, jossa hänen lisäksi ovat Heini Aho ja Sirkku Ketola. Kollektiivi on työ-

kennellyt yhdessä kymmenen vuotta. Sen jäsenet tapasivat opiskellessaan Turun Taideakatemiassa. Piilola on valmistunut Kuva- taideakatemiasta Helsingistä.

Rotkon työhuoneella Tamara ojentaa minulle kolmikön ideoiman ja toimittaman kirjasen, jonka kannessa on karhun kämmen. Se on raapaissut hunajaa. Kirja on elimellinen osa Taidehallin näyttelyä.

Metsästäjät-kollektiivi pyysi *Bon Sauvage* -kirjaansa alansa tunnetuilta tekijöiltä ajatuksia ”Miksi luovat luovat?” Kymmenen kirjoittajaa mm. Tuomas Nevanlinna, Anna Eriksson, David Rothenberg ja Marianna Kurtto pohtivat luovuuden syntyä.

”Taitelijan ja tutkijan työhön pätee vähän sama mitä pokeriammatillaiset sanovat omasta alastaan: *it’s a tough way to earn easy money. Voidakseen luoda tai tutkia jo-*

takin, sitä on harjoitettava, sitä on harjoitettava ja sille on omistauduttava. On siis tehtävä aivan helvetisti ns. töitä.” (filosofi Tuomas Nevanlinna teoksessa *Bon Sauvage*, 2014, 29)

Tamara Piilola rakentaa teoksensa monikerroksellisesti.

– Melkein kaikki, mikä mahtuu skanneriin, toimii luonnosmateriaalina. Valokuva tai piirros voi olla luonnoksen lähde, mutta se voi olla myös osittain pastissi.

– Minulla on tulevasta kuvasta (maalauksesta) mielikuva valmiina. Skannaan kaikenlaista. Erilaisia kuvapintoja, joista teen tietokoneella kollaasin. Jos aineksista tehty tuloste on hengetön, väritön ja mauton, niin sitten teen uuden luonnoksen vesiväreillä.

– Jossain vaiheessa heitän luonnoksen

veke, etten toista jo tehtyä ja nähtyä. Päästän irti luonnoksesta.

Tamaran maalauksissa on jotakin valokuvamaista. Ne eivät ole kuitenkaan kaksikulotteisia vedoksia.

– Materiaalisuus ja optisuus ovat tärkeää maalauksissani. Maalaus ei saa näyttää tulosteelta.

Rovaniemi on Tamaran mukaan taiteilijalle ystävällinen ja vieraanvarainen paikka. Hänestä on kiinnostavaa nähdä, kuinka paikalliset taiteilijat työskentelevät.

– Arvostan Lapin suuria edesmenneitä taitelijoita, mutta itse en halua myydä persoonallani. Mulla ei ole tarvetta samaan. Se on sellainen macho-tapa.

Ja pian paljastuu, että Tamaralla on itselläänkin juuret Lapissa. Äiti on Pelkosenniemeltä. Muuan kitarasankari Andy

Tamara Piilolan juuret ovat Lapissa. Taiteilija kuvattuna residenssityöhuoneensa ympäristössä Rovaniemellä.

Rovaniemellä *Stowaway*-nimisessä näyttelyssä esillä olevissa töissä kuva-aiheina ovat kuvat veden ja maan rajapinnasta sekä veneistä. Työt ovat nähtävillä Galleria Valossa Arktikumissa 17.4. –11.5.2014.

HANU VANHAINEN

McCoy on päässyt sinne patsaaksi asti.

”Jokin lause, esine, ajatus, yksityiskohta maailmassa kiinnittää huomion: ja on mentävä sitä kohti. On uskallettava astua, vaikkei tiedä minne – koska siten syntyy uutta. On suojeltava haurasta esinettä, mutta samalla käännettävä sitä. Tökittävä. Peilattava asioita sitä kohti ja siitä pois.” (runoilija Marianna Kuritto teoksessa *Bon Sauvage*, 2014, 100–101)

Tamaran mukaan kirjalla ja näyttelyllä on likeinen suhde.

– Miksi joku suhtautuu asiaan intohimoisesti? Asiat löytyvät rivien välistä.

Näyttely on kuin kirjan 11. luku. Ja tämä Rovaniemen näyttely on osa tuota lukua.

Mielestäni Tamaran töissä on piilotettua aggressiivisuutta. Esittämissä kuvissa on jokin outo elementti, joka häiritsee. Kuva ei ole staattinen.

– Se on pyörähtämistä. Havainnon kautta koet olevasi graafisessa linjastossa ja räiskeissä, mutta sitten huomaatkin olevasi metsässä.

– Onneksi nykyään saa tehdä kaikkea. Taiteen ei tarvitse olla abstraktia. Olen saanut opiskella vapaassa ilmapiirissä. Josain mielessä pidän itseäni jopa maisema-

maalarina.

Rovaniemellä esillä olevat suuret maalaukset ovat tuoreita – lähes kaikki tänä vuonna tehtyjä. Kuvissa on veden ja maan rajaintaa sekä kuvia veneistä.

– Minua kiinnosti kuolleet merimiehet -tematiikka, joka liittyy taidehistoriaan ja merenkäyntiin.

Veneen puiset rakenteet tuovat mieleen Tutankhamonin. Esittävään kätkeytyy näkymätöntä. Meren pinnan alaisia tarinoita. Asioita, joita katsoja yhdistelee oman kokemusmaailmansa kanssa. ●

Saamelaiset, aikamme feministit?

Kriittinen keskustelu tiedon tuottamiseen liittyvistä valtasuhteista on yksi tutkijayhteisöjen lempilajeista, ja syystäkin. Tieteen avoimuuteen, ohjaukseen ja rahoituspäätöksiin liittyvät kysymykset säätelevät pitkälti sitä, minkälaista tietoa maailmalle tuotetaan. Yliopistojen tärkeänä tehtävänä on edistää yhteiskunnallista tasa-arvoa ja moniäänisyyttä. Koska käytäntö harvoin toteuttaa ideaalia, keskustelulle on jatkuva tarve.

Yleensä kriittinen katse kohdistuu ylös ja mielellään myös kauas, mutta kuinka usein muistamme pohtia, miten tieto-valtasuhteet rakentuvat lähellä, oman yliopistomme sisällä, omissa tiedekunnissamme ja omissa toiminnassamme?

Etenkin feministisessä tutkimuksessa on usein painotettu, että lähellä tapahtuvaa väkivaltaa ja syrjintää, niin ruumiillista kuin episteemistä, on vaikea nähdä. Lisäksi sen kritisoiminen voi olla henkilökohtaisella tasolla hyvin epämukavaa, eikä tien raivaaminen naisille ja naisten näkökulmat huomioon ottavalle tutkimukselle ole koskaan ollut helppoa. Tämän tuo esille muun muassa ”feministiseksi ilonpilaajaksi” itsensä nimennyt Sara Ahmed, joka muistuttaa feministkilljoys-bloginsa kirjoituksessa Making Feminist Points kuinka tärkeitä kysymykset ”who appears” ja ”who does not appear” yhä ovat, siitä huolimatta että itse kysyjä leimataan helposti vanhanaikaiseksi (ja kenties myös vallanhaluiseksi?) ryppyotsaksi.

Kenen ääni kuuluu tutkimusyhteisössä, mitkä näkökulmat hyväksytään tieteen ”luotettavaan” keskitiehen? Ketkä suljetaan pois, millä tavoin ja millä perusteilla?

Kysymykset ovat tärkeitä myös Lapin yliopistossa, varsinkin nyt, kun yhteiskuntatieteellinen ja oikeustieteellinen saamentutkimus on yliopiston valtakunnallinen tehtävä. Linjauksellaan yliopisto pyrkii paitsi tarkentamaan omaa tutkimusprofiiliaan, myös vastaamaan varsin positiivisesti saamelaisten jo useita vuosikymmeniä esittämiin vaatimuksiin päästä tuottamaan heihin kohdistuvaa tietoa omista lähtökohdistaan käsin.

Saamelaisuuteen kohdistuu kuitenkin monia risteäviä intohimoja, toiveita ja intressejä, jopa pelkoja. Saamen-

tutkimus tarjoaa areenan, jolla niistä voidaan keskustella, mutta se, että keskustelu hyödyttää saamelaisia itseään tai johtaa saamelaisten näkökulmien vahvistumiseen, ei ole itsestään selvää. Melkein mikä tahansa tutkimus on mahdollista muokata paperilla alkuperäiskansanäkötulmat huomioon ottavaksi, paikallisyhteisöt osallistavaksi tai yksinkertaisesti saamentutkimukseksi ilman, että tutkimuksen peruslähtökohkia tai tutkijan vastuuta itse saamelaisyhteisöjä kohtaan on tosissaan pohdittu.

Oma kysymyksensä on, mitä tapahtuu, jos myös saamelaiset ryhtyvät feministien kaltaisiksi ”ilonpilaajiksi”, avaavat suunsa ja puhuvat oikeuksiensa ja identiteettinsä puolesta tosissaan? Kuunnellaanko silloin heitä vai vaihtuvatko he vähin elkein toisiin, paremmin yhteisön ”henkeen” sopiviin yhteistyökumppaneihin?

Alkuperäiskansatutkimuksen keskeisenä tavoitteena on korjata aiempaa epäsymmetriaa, joka yhteiskunnassa on vallinnut niin alkuperäiskansojen omaan historiaan kuin nykypäiväänkin liittyvään tiedontuotantoon nähden. Samoin kuin feministinen ja postkoloniaalinen tutkimus se ohjaa huomion tieto- ja valtasuhteisiin sekä abstraktilla, diskursiivisella tasolla että konkreettisten päivittäisten käytäntöjen yhteydessä.

Nyt, kun saamentutkimusta halutaan tosissaan tukea, olisi hyvä hetki tarttua haasteeseen. Rajaton maailma on mahdollon, mutta meidän pitäisi tiedostaa, miten ja miltä pohjalta itse määrittelemme rajat esimerkiksi neutraalin ja poliittisesti värittyneen, tieteellisen ja epätieteellisen, emansipatorisen ja taantumuksellisen tutkimuksen välillä. Minkälaisia ovat omat verkostomme, joiden pohjalta erilaiset hakemukset, tapahtumat, julkaisut ja opintokokonaisuudet muodostuvat? Kuka edustaa pohjoista, kenet kutsutaan mukaan?

Nämä kysymykset huomioiva, avoin, suora ja aidosti myös saamelaisia kuunteleva keskustelu olisi arvokasta kaikille. Kun keskustelu pääsee alkuun, pystymme luomaan moniäänisesti aivan uutta ja siltoja rakentavaa tutkimusta. Silloin tutkimus, myös saamentutkimus, on ilo myös tekijälleen.

www.youtube.com

Ana Vidovic, Asturias 23.12.2012

Andres Segovia Bachin Prelude Suite I BWV 1007

Tarja Merivirta, Avaruus

ANNA-LEENA WUOTKA

Kausittainen kitaristi

Pikku-Paula kuunteli kotona kitaransoittoa ja keksi omia laulujaan isän kitaraa näppäillen. Vihdoin 6-vuotiaana äiti päätti lähettää tytön soittotunneille.

– Minun kitaransoiton opettajani oli mukava vanha mies. Myöhemmin minulle on selvinnyt, että hän olikin legendaarinen klassisen kitaran opettaja ja muusikko Ivan Putilin. Tykkäsin tosi kovasti käydä viikoittaisilla kitaratunneillamme. Oli ihan kuin olisi soitellut kivan isoisän kanssa, muistelee Paula Kankaanpää, Lapin yliopiston Arktisen keskuksen johtaja.

16-vuotiaana Paulaa alkoi kiinnostaa säestäminen, laulaminen ja pop-musiikki. Klassinen musiikki vaihtui musiikkiopiston kitarakouluun Itä-Helsingissä.

– Lukioaikana meillä oli ”rutusakki” tyttöjä ja poikia ja soitettiin ainakin kolmella kitaralla Beatlesia ja Eagelsia meidän kodin kellarissa aika usein, Paula kertoo.

Solistina ollut luokkakaveri Tarja oli lahjakas laulamaan. Hänestä tulikin myöhemmin balladilaulaja Tarja Merivirta.

– **Säännölliset lapsuudenharrastukset jäivät**, kun lähdin opiskelemaan. Onneksi olin kuitenkin ehtinyt oppia hyvin perusteet ja olen voinut jatkaa kitaran soittamista itsekseni.

Kitara seurasi mukana elämän eri vaiheissa.

– Kun lapset olivat pieniä, soittelin ja hyräilin heille paljon. En ole laulajatyyppejä. Vanhempi lapsistani Sara kokeili itsekin kitaransoittoa mutta vaihtoi pian oma-aloitteisesti pianoon. Sähköpiano lähti hänen mukanaan, kun hän lähti opiskelemaan ja muutti pois kotoa pari vuotta sitten.

Työ Arktisen keskuksen johtajana on kiireistä, ja matkapäiviä tulee vuodessa paljon. Kitaransoittokin on jäänyt vähemmälle viime aikoina.

– Kiireestäni ja kitaransoittoharrastukseni kausiluontoisuudesta kertoo hyvin se, että syksyllä töistä Arktikumilta pyöräillessäni kävin ostamassa uudet kielet kitaraani. Ne odottavat vieläkin olohuoneen pöydällä vaihtamista.

Paula haaveilee, että ehtisi joskus kaikille avoimiin ja meihin, missä ihmiset soittelevat yhdessä ihan vain soittamisen ilosta. Viime kesänä tämänyyppinen tilaisuus tuli eteen Saaristomerellä veneillä. Pienessä saarella tavattu kaveri kaivoi paatistaan kolme kitaraa, ja Suomen valoisassa kesäyössä kitarat soivat pikkutunneille asti.

– Parasta kitaransoitossa on se, kun saa itse tehtyä säveliä ja luotua kauniita ääniä soittimella, tiivistää Paula harrastuksensa annin.

Jenni Lintula

Koulutuspoliittisia kuulumisia

Vuosi 2014 on kiireistä aikaa Suomen ylioppilaskuntien liitolle. Kehysriihen jälkeen edunvalvojat valmistautuvat koulutuspoliittisilla kärjillä europarlamenttivaaleihin, joiden jälkeen vuorossa on puolueohjelma- sekä hallitusohjelmavaikuttamista sekä valmistautumista ensi kevään eduskuntavaaleihin.

Lapin yliopiston opiskelija sekä ylioppilaskunnan hallituksen entinen jäsen Hilkka Kemppi istuu tänä vuonna Suomen ylioppilaskuntien liiton hallituksessa. Kempin vastuualueeseen SYLissä kuuluvat kansainväliset asiat sekä koulutuspolitiikka etenkin maksuttoman koulutuksen ja rakenteiden kehittämisen osalta.

Tällä hetkellä kansallisella koulutuspolitiikan työpöydällä pyörivät maksuttoman koulutuksen, yliopistoindeksin ja opiskeluaajan lyhentämisen teemat. Hilkka Kemppi pitää etenkin maksuttomaan koulutukseen liittyvä keskustelua erittäin tärkeänä ja ajankohtaisena.

– EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille oli väläytely lukukausimaksuja jo aiemmin, mutta oli yllättävää, että kehysriihessä keskusteltiin myös suomalaisiin opiskelijoihin kohdistuvista maksuista, Kemppi kertoo.

Maksuton koulutus on Kempille tärkeä koulutuspoliittinen arvo, ja lukukausimaksujen kohdistaminen esimerkiksi EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleviin opiskelijoihin olisi myös Lapin yliopiston kannalta huono uutinen. Jos Lapin yliopistoon halutaan jatkossakin saada kansainvälisiä opiskelijoita, tulee koulutuksen maksuttomuus säilyttää.

– Lukukausimaksuihin liittyvät kokeilut ovat tuottaneet huonoja tuloksia sekä Suomessa että Ruotsissa. Esimerkiksi maksukokeilu Aalto-yliopistossa johti paitsi hakijamäärän myös tulijoiden romahtamiseen, Kemppi selvittää.

Kehysriihessä päätettiin myös yliopistojen rahoituksen turvaamiseksi säädetyn yliopistoindeksin puolittamisesta vuosille 2015–2016. Kemppi toivoo, että päätös indeksin puolittamisesta ei näkyisi koulutuksen laadussa vaan esimerkiksi yliopiston omissa rakenteellisissa muutoksissa.

– Keskustelua opintoaikojen lyhentämisestä ja nopeamasta työelämään siirtymisestä tullaan jatkossakin käymään. SYLin mukaan joustavan opiskelun mahdollisuuksia tulisi lisätä sen sijaan, että kiinnitetään huomiota opintojen rahoittamiseen, Kemppi tarkentaa.

Lapin yliopistolla on ollut tasaisesti parin vuoden välein edustaja SYLissä. Kempin mukaan on erittäin tärkeää, että ylioppilaskuntien liitossa istuu joku, joka ymmärtää Lapin yliopistoa ja sen erityisyyttä muiden Suomen yliopistojen joukossa. SYL kuuntelee ylioppilaskuntia mutta toivoo myös jäsenistöltään aktiivisuutta opiskeluiden jatkuvaan kehittämiseen ja palautteen antamiseen.

Elina Malinen

Taidetta ja kasvatustyötä

ALUMNI

ANU HEINONEN-SEPPÄLÄ

MIA RAHKO

- Syntynyt Tukholmassa, asunut eri puolilla Suomea ja myös ulkomailla
- Mm. lavastajana ja rekvisitöörinä teattereissa 1990-luvulla
- Taiteen maisteri Lapin yliopistosta 2007, pääaine kuvataidekasvatus
- Työskennellyt kuvataiteen opettajana vuodesta 2007 lähtien

Kuvataideopettaja Mia Rahkolla opettajan työ ei ollut nuoruuden haaveammatti, vaikka kuvis olikin yksi lempiaineista koulussa.

– Pikemminkin se oli järkiratkaisu. Työskentelin teattereissa 90-luvun lama-vuosina muun muassa lavastajana, ja työt olivat produktiokohtaisia ja hyvin epä-säännöllisiä. Vähitellen kypsä ajatus ha-keutumisesta muihin tehtäviin taiteen pa-ri-ssa.

Neljä viime vuotta Rahko on työskennellyt Huittisissa Pellonpuiston koulussa. Hän opettaa kuvataidetta yläasteen kaikil-le seitsemäluokkalaisille sekä kahdeksan-sien ja yhdeksänsien luokkien valinnais-ryhmillä. Kuvataideopetus ei enää nykyi-sin ole pelkkää piirtämistä vaan monipu-olista tutustumista taiteen eri osa-alueisiin.

– Esimerkiksi seitsemäluokkalaisilla, joille kuvataide on pakollinen aine meidän koulussamme, lukuvuoteen mahtuu noin 15 työtä, joiden pohjalta arviointi tehdään.

Perinteiset sisällöt – kuten perspektii-vioppi, akvarellitekniikat, grafiikka ja keramiikka – ovat edelleen vahvas-ti edustettuina, mutta yhtä lailla ylä-asteen kurssit sisältävät mediaproduk-tioita liikkuvasta kuvasta sarjakuvaan ja valokuvaukseen, Rahko mainitsee.

Yläasteella opettajan viikot koos-tuvat oppitunneista ja niiden valmis-telusta, välituntien valvonnasta sekä kasvatuksellisesta työstä. Kuvataiteessa 45 minuutin mittaisia oppitunteja on yleensä kaksi peräkkäin.

– Oppitunneilla ikään kuin pysähdyt 90 minuutiksi nuorten kanssa, minkä jälkeen tulee uusi ryhmä. Tämä kierto-kulku toistuu monta kertaa päivän ai-kana. Arkityössä raskainta onkin oppi-laiden vaihtuvuus päivän aikana, Mia Rahko toteaa.

Oman aineen opetuksen ohella Ra-hko on yksi koulunsa viidestä opettajasta,

jotka pitävät oppilaille kasvatuskus-teluja tilanteissa, joissa oppilas on rikko-nut koulun yhteisiä sääntöjä, kuten työ-rauhaa oppitunneilla. Keskustelut ovat yksi esimerkki siitä, miten koulujen ran-kaisukäytäntöjä on pyritty siirtämään pelkistä jälki-istunnoista keskustelun ja oppilaan kohtaamiseen suuntaan.

Työuransa aikana Mia Rahko on ha-vainnut, että kuvataiteen asema ja ar-vostus ovat alati heikentyneet yhteis-kunnassa ja se näkyy myös koulussa.

– Vuosittain moni seiskaluokkalai-nen pohtii ääneen, mitä hyötyä tästä on. Valinnaisaineenakaan kuvataide ei ole erityisen suosittu. Se on surullista, sillä kaikenlainen käsillä tekeminen harjoit-taa käden ja aivojen yhteyttä, mikä on ihmiselle valtavan tärkeää.

Suomen kouluihin valmistellaan par-haillaan uutta valtakunnallista opetus-suunnitelmaa, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuonna 2016. Vielä ei tiedetä, miten se muuttaa kuvataiteen opetusta.

– Keskustelua kuvataideopetuksesta on leimannut opettajien huoli niin ku-vataiteen asemasta kuin omasta tunti-määrästään. Mielestäni pitäisi rohkeasti pohtia erilaisia mahdollisuuksia: kuva-taiteen opetuksen muuttamista täysin valinnaiseksi – silläkin uhalla, että op-pilaat eivät enää valitsisi sitä laajasti – tai täysin päinvastoin lisätä taideaineiden pakollisuutta yläasteella, mikä vahvis-taisi sekä taideaineita että yleissivistys-tä. Niin tai näin, keskustelua tarvitaan.

Sari Väyrynen

Rakkaus

– Tunteita, taitoja, tekoja
Kaarina Määttä ja Satu Uusiautti
Kirjapaja 2014

Rakkaus – tunteita, taitoja, tekoja kuvaa rakkauden moniulotteisuutta. Kirjan tekijät Kaarina Määttä ja Satu Uusiautti etsivät vastauksia kysymyksiin: mitä rakkaus on, kuinka rakastaa ja kuka tai mikä valitaan rakkauden kohteeksi?

Romanttinen rakkaus ja parisuhde kuuluvat olennaisesti ihmisen elämään, mutta rakkaus on myös muuta – tunnetta esimerkiksi lähimmäisen- ja vanhempainrakkaudesta sekä rakkautta työhön ja luontoon.

Kirja tuo esiin, kuinka romanttisella rakkaudella on keskeinen sija ihmisen koko elämänsäkaarensa. Se koskettaa niin nuoria kuin kiireisessä työelämässä ahertavia tai ikäihmisiä, eikä rakkauden lumous näytä haihtuvan koskaan.

Rakastumisen kokemuksista on löydettyä yleisesti toistuvia vaiheita niiden yksilöllisyydestä huolimatta. Ihmisten toive ja unelma tuntuu olevan kestävä rakkaus, mistä osoituksena on avioliittojen yleisyys. Toisaalta myös avioeroja otetaan huikauttavasti määrät. Tyydyttävä parisuhde näyttää olevan oivallinen terveysvakuutus.

Kirjoittajien mukaan yksi kestävä rakkaussuhteen salaisuus voi olla kyky sovittaa rakkaussuhde työelämän vaatimuksiin. Ihmisten eliniän pidentyessä rakkaus osoittautuu yhä tärkeämmäksi myös ikävuosien karttuessa, eikä rakkaus jää eläkkeelle, tekijät pohtivat.

Limits to Globalization:

National Borders Still Matter
Risto Tainio, Susan Meriläinen, Jukka Mäkinen ja Maarit Laihonen (toim.)
Copenhagen Business School Press, 2014

Teos kyseenalaistaa useita globalisaatiosta esitettyjä väitteitä.

On väitetty, että globalisaatio on jättänyt varjoonsa yritysten kansallisten juurien merkityksen. Kirja kumoaa väitteen ja toteaa, että yritysten kansalliset juuret ovat säilyttäneet edelleen merkityksensä esimerkiksi globaalissa liikkeenjohtotyössä. Monet pitkällekin kansainvälistyneet yritykset kantavat globalisaatiosta huolimatta huolta kotimaansa työelämäympäristön kehittämisestä.

Globalisaation on väitetty avanneen kansallisia rajoja. Kirjan mukaan tämä pitää tiettyyn rajaan asti paikkansa, koska kansalliset valtiot suojaavat edelleen itseään monin eri tavoin. Monet ulospäin suhteellisen avoimelta näyttävät kansakunnat ovat kuitenkin edelleen sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti varsin tarkkoja omista rajoistaan.

Globalisaation on väitetty merkitsevän myös sitä, että maailman eri osat ovat enenevässä määrin yhdenmukaistuneet ja kieltoutuneet toisiinsa. Kirjan esimerkit kuitenkin osoittavat, että maanosia yhdenmukaistavat voimat saattavat tuottaa eri olosuhteissa ja rakenteissa myös erilaisuutta.

Paimenpojasta akateemikoksi

Välähdyksiä kuvanveistäjä
Oskari Jauhiaisen elämästä
Tuija Hautala-Hirvioja ja
Jonna Katajamäki (toim.)
OJ-Säätiö, Kiiminki, 2014

Professori Tuija Hautala-Hirviojan ja tutkija Jonna Katajamäen toimittamassa kirjassa esitellään Oskari Jauhiaisen persoonaa, perhe-elämää ja opetustyötä koko hänen elämänsäkaarensa ajalta.

Kiimingissä syntynyt Jauhainen (1913–1990) on sodanjälkeisen Suomen merkittävimpiä monumentaalitaiteen edustajia. Hänen syntymästään tuli kuluneeksi viime syksynä sata vuotta.

Julkaisun artikkelit on kirjoitettu syksyllä 2011 järjestettyjen muistelupiirien ja haastatteluiden tuottaman aineiston, kirjallisuuden sekä arkisto- ja sanomalehtimateriaalien pohjalta.

Kirjassa kirjoittavat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opiskelijat Juli Westerland, Kirsi Heimonen, Oskari Jauhiaisen tytär Anna-Leena Aarnio, Riikka Saar ja OJ-Säätiön asiamiehenä toiminut rovasti Arto Kouri.

Kirja on Jauhiaisen taiteellista perintöä vaalivan OJ-Säätiön kunnianosoitus mittavan elämäntyön tehneelle taiteilijalle.

Opettajan ammatti-identiteetti

Väitös 14.2.2014

ANNE KOSKI-HEIKKINEN Ammatillisen opettajan identiteetti ja auktoriteetti – Ammatilliset opettajat ja opiskelijat ideaalia ammatillista opettajuutta etsimässä

Kasvatustieteen maisteri Anne Koski-Heikkinen on tutkinut kasvatustieteiden väitöskirjassaan ammatillisen opettajuuden haasteita ja hahmottanut käytännön malleja siihen, miten opettajat voivat suoriutua työstään menestyksekkäästi ja uupumatta.

Koski-Heikkinen on luonnostellut väitöksessään ideaalia ammatillista opettajuutta ammatti-identiteetti- ja auktoriteettikäsitteiden avulla. Tutkimusaineistot muodostuvat kahdenoista ammatillisen opettajan ja kuudenkymmenenviiden ammattikoululaisen tarinoista, joissa he kuvaavat ammatillisen opettajan työtä sekä sen kehittymistä.

Erityisesti opiskelijoiden tarinat osoittavat, että opettajan myönteinen ja persoonallinen suhtautuminen omaan työhönsä heijastuu koko oppimisympäristöön ja edesauttaa opiskelijoiden koulussa viihtymistä. Perusratkaisu ei ole monimutkainen: opettajien olisi koettava, että työ on mielekästä ja siinä on riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa omaa persoonallisuutta.

Anne Koski-Heikkisen mukaan opettajan ammatti-identiteetti kehittyy koko työuran ajan tulematta koskaan täysin valmiiksi. Jokainen sekä oppii että käsitteää itsensä uusilla tavoilla myös uran myöhemmissä vaiheissa.

Merkittävä osa opettajan osaamista on vuorovaikutuksen tunnistaminen, tiedostaminen ja edistäminen, siis myös oman sosiaalisten taitojen tietoinen kehittäminen.

Monikulttuuriset avioliitot

Väitös 21.3.2014

JAANA ANGLÉ Maahanmuuttajan puolisona Suomessa. Narratiivinen tutkimus kestävästä monikulttuurisista avioliitoista

Kasvatustieteen maisteri Jaana Anglén väitöstutkimuksen mukaan avioliittojen kautta Suomeen muuttaneet henkilöt ovat erilaisessa asemassa suomalaisessa yhteiskunnassa sen mukaan, mikä heidän taustansa on. EU-maiden ulkopuolelta ja erityisesti idästä tulevat avioliittosiirtolaiset työllistyvät ja kiinnittyvät yhteiskuntaan huomattavasti heikommin kuin EU:n alueelta muuttavat. Kaikkien kohdalla ratkaisevaa on suomen kielen taito.

– Joissakin tilanteissa ulkomaalainen puoliso on vaarassa syrjäytyä ilman suomen kielen taitoa. Tilanne voi olla todella paha, jos puoliso ei saa tarvitsemaansa tukea ja apua suomalaiselta puolisolta. Nämä ulkomaalaiset puoliset ovat kantasukkaan armoilla, koska he ovat väliinputoajia monissa asioissa, Anglé sanoo.

– Toisaalta jos suomalainen puoliso toimii kumppaninsa tulkkina vuosikautia, voi siitä kehkeytyä suhteen vakioriihi. Vaikka puoliso tulisikin englannin kielellä toimeen, jää hän paitsi monista asioista, eikä kiinnittyminen Suomeen voi olla sataprosenttista. Silloin monet ovet ovat auki ja puoliset ovat valmiita muuttamaan helposti eri maahan, Anglé sanoo.

Sen lisäksi että ulkomailta muuttavat puoliset joutuivat opettelemaan uutta sopeutuessaan suomalaisen yhteiskuntaan, olivat monikulttuuriset liitot Anglén mukaan oppimisprosesseja myös suomalaisille osapuolille. Joidenkin kohdalla suomalaisuus identiteettinä oli muuttunut olennaisesti.

Saamelaisen koulun kielimaisema

Väitös 16.4.2014

INKER-ANNI LINKOLA Saamelaisen koulun kielimaisema – etnografinen tutkimus saamen kielestä toisella asteella

Filosofian maisteri Inker-Anni Linkolan tutkimus tarkastelee saamen kielen näkyvyyttä saamelaisen toisen asteen oppilaitoksen kielimaisemassa Norjassa. Kielimaisemalla tarkoitetaan näkyvillä olevaa kirjoitettua kieltä koulun seinillä ja ilmoitustauluilla.

Vaikka tutkimuskoulun oppilaista enemmistö puhuu saamea ensimmäisenä kielenään, koulun kielimaisemaa hallitsee Linkolan mukaan norjan kieli, mikä vahvistaa sen dominoivaa asemaa. Norjankieliset yksikieliset tekstit muodostavat puolet (52 prosenttia) kielimaiseman teksteistä. Pohjoissaamenkieliset yksikieliset tekstit muodostavat viidenneksen (21 prosenttia) kielimaiseman teksteistä. Kaksiikielisten tekstien (norja–saame) osuus on 19 prosenttia kielimaisemasta.

Norjankielistä tekstiä kielimaisemaan tuotetaan erityisesti koulun ulkopuolella, mutta aina eivät koulun sisäisetkään ratkaisut tue vähemmistökieltä kielimaisemassa. Saamenkielisen tekstin roolia kielimaisemassa vahvistavat opetukselliset tekstit, joissa saamen kieli oli lähes tasa-arvoisessa suhteessa norjankielisiin teksteihin.

Tutkimuksen mukaan saamelaisen koulun opiskelijoiden asenne saamen kieltä kohtaan on myönteinen. Saamen kieli nähdään tavallisimmin perheen ja suvun kielenä, kun taas kommunikaatio ikätoveriryhmässä toteutuu useammalla kielellä.

Oppilaitoksen kielimaisemaan tulisi Linkolan mukaan kiinnittää monikielissä kouluissa enemmän huomiota.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Sisäpiiritiedon sääntely

Väitös 7.3.2014

KAI KOTIRANTA Sisäpiiritiedon syntyminen. Kontekstuaalinen tulkinta

Oikeustieteiden kandidaatti Kai Kotirannan väitöstudiumin mukaan arvopaperimarkkinoilla on epäselvyyttä siitä, milloin jokin tieto muuttuu sisäpiiritiedoksi eli on sellaiseksi riittävän täsmällistä ja olennaista. Kotiranta sanoo, että sisäpiirin sääntelyyn liittyvissä tulkintakysymyksissä painotetaan usein liikaa taloustieteellistä rationaalisen sijoittajan mallia.

Arvopaperimarkkinoiden standarditoimijana tulisi Kotirannan mukaan sen sijaan pitää järkevää sijoittajaa, joka punnitsee saamia tietoja huolellisesti eikä pidä mitä tahansa vähäistä tietoa sellaisena, että se johtaisi kaupantekopäätökseen. Toisin sanoen sijoittajat pyrkivät suotuisaan lopputulokseen, mutta eivät toimi taloustieteellisen robotin tavoin, sanoo Kotiranta. Tämä pitäisi huomioida myös oikeusprosesseissa.

– Perusoikeudet kuuluvat sijoittajillekin. Markkinaosapuolten yksilölliset oikeudet ja oikeusturva on nostettava suojelun kohteeksi markkinoiden kollektiivisen luottamuksen rinnalle. Tällöin sääntelyn tulkinnalta edellytetään tilannekohtaista harkintaa ja oikeudenmukaisuutta.

– Sääntelyn ja rangaistusten kiristäminen ei välttämättä ole oikea keino ehkäistä tai rajoittaa arvopaperimarkkinoilla tapahtuvia väärinkäytöksiä. Yksityiskohtaisen sääntelyn sijaan markkinoita voitaisiin säännellä laajemmin periaatteen pohjalta ja esimerkiksi laadukkaan itsesääntelyn keinoilla. Rikosoikeudellisten reagoitokeinojen pitäisi muutenkin olla vasta viimeisjaisia ja kohdistua vain kaikkein vakavimpiin väärinkäyttötapauksiin, Kotiranta sanoo.

Oikeuskäytännöt tietoyhteiskunnan muutoksessa

Väitös 4.4.2014

VEIKKO SEPPÄNEN Informaatiohyödykkeiden kehitys ja varallisuus: varanto-oikeuksien sääntely yhteisprojekteissa

Aiemmin sekä kauppatieteistä että tekniikan alalta väitellyt Veikko Seppänen analysoi oikeustieteiden väitöskirjassaan, miten yhteishankkeissa tuotettua varallisuutta voitaisiin hallinnoida. Aineetonta varallisuutta, kuten osaamista, taitotietoa ja tietokoneohjelmistoja mutta myös tekijänoikeuksia, patenteja ja tavaramerkkejä, syntyy ja tarvitaan informaatiotuotteita kehitettäessä. Niitä tuotetaan jatkuvasti tieto- ja viestintäalalla monilukuisissa projekteissa. Julkinen valta on hankkeissa usein mukana ja rahoittajat, kuten Tekes, vaikuttavat niiden sisältöön päätöksillään ja ohjauksellaan. Tieto- ja viestintäalan hanketoiminta on siis merkittävää ja mitävää sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti.

Seppänen tutkimuksessa tehdään aineetonta varallisuutta koskevien oikeuksien yksityiskohtainen tarkastelu ja hahmotetaan oikeuksien sääntelyä varallisuuden tuottamisen hallinnoimiseksi. Sitä nivoo yhteen työssä käyttöön otettu innovaatiovastuun käsite, jolla korostetaan hankkumpaneiden yhteisen toiminnan järjestämistä ja oikeudellisesti merkittävien tilanteiden hallintaa projekteissa. Sääntelyssä tulisi Seppäsen mukaan korostaa hankkeiden toteuttajien roolia ja yhteisöllisiä mahdollisuuksia.

Tutkimuksesta ilmenee myös, että oikeustieteen asiantuntijat ovat vain harvoin mukana suurimmistaan yhteishankkeissa tieto- ja viestintäalalla, vaikka alan merkitys sekä innovaatioiden kannalta että taloudellisesti on huomattava. Juridisille näkemyksille olisi paitsi tarvetta myös tilaa alan tutkimus- ja kehitystyössä.

Alkuperäiskansojen ja valtioiden väliset oikeussuhteet

Väitös 9.5.2014

JARI UIMONEN From Unitary State to Plural, Asymmetric State: Indigenous Quest in France, New Zealand and Canada

Hallintotieteiden ja filosofian maisteri, teologian lisensiaatti Jari Uimosen mukaan alkuperäiskansojen oikeudelliset käsitykset ovat usein ristiriidassa valtioiden etujen ja ideologian kanssa. Kun globalisaatio on heikentänyt kansallisvaltion asemaa, ovat länsimaiset oikeusjärjestelmät joutuneet antamaan tilaa oikeudelliselle moniarvoisuudelle. Näin myös alkuperäiskansojen asema on jatkuvasti kehittynyt.

Tutkimuksessa on vertailtu kolmea erityyppistä yhtenäisvaltiota: Ranskaa, Uutta-Seelantia ja Kanadaa. Uimonen hylkää funktionaalisen oikeusvertailun tavanomaisen kysymyksenasettelun, joka korostaa samankaltaisuutta vertailtavien kohteiden välillä.

Jari Uimosen mukaan kansalliset oikeusjärjestelmät ovat tutkittavissa maissa erilaisia, mutta ne ovat myös kehittyneet kansainvälisten vaikutteiden ohjaamina. Järjestelmien muutos on seurannut viittä samankaltaista ja melko samanaikaista kehitysvaihetta: (1) suhteellisen tasavertaisen kohtaamisen kautta assimilaatioon/eristämiseen, (2) integraatioon, (3) oikeusaseman jälleenrakennukseen sekä lopulta (4) urbaanin pluralismin vaiheeseen, jossa kaupungistuneet alkuperäiskansojen edustajat tekevät osittaista pesäeroa perinteisiin yhteisöihin. Viimeksi mainittu on luomassa (5) uudenlaisia oikeudellisia rakenteita.

Kaikissa Uimosen tutkimissa tapauksissa alkuperäiskansan ja valtion väliset oikeussuhteet ovat kehittyneet kohti epäsymmetristä, moniarvoista mallia.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Teknologiasta käytäntöihin

Väitös 28.2.2014

ISMO ALAKÄRPPÄ Teknologiasta käytäntöihin: Käytäntöteoreettinen malli hyvinvointitekniikan hyväksyttävyyden arviointiin

Taiteen maisteri Ismo Alakärppän väitöstudiumin mukaan teknologia on suunniteltava niin, että se sopii käyttäjien arkeen. Kiinnostavatkin innovaatiot voivat jäädä tähdenlennoiksi, jos niiden suunnittelussa ei huomioida vakiintuneita toimintatapoja.

Alakärppän tutkimuksessa nousi esiin erilaisia esimerkkejä siitä, kuinka uusi teknologia otetaan vastaan. Esimerkiksi sairaanhoitajat hyväksyivät käyttöönsä uuden kivun mittaamiseen liittyvän menetelmän, vaikka sen opettelu vaati ponnisteluja. Menetelmä tuki olemassa olevia hoitokäytäntöjä, mikä edesauttoi sen hyväksymistä.

Toisessa tapauksessa terveydenhuollon pikatestauskäytäntöjä ei otettu vastaan yhtä varauksettomasti, vaan hyväksyttävyyden arvioinnin perusteet vaihtelivat eri käyttäjäryhmissä.

– Hyväksyttävyyden arviointi on haastavaa. Tietystä tilanteesta käyttöön otettua teknologiaa ei välttämättä hyväksytä toisessa tilanteessa. Tekniikan suunnittelu ja hyväksyttävyyden arviointi edellyttää laajaa ymmärrystä ihmisten kokemusmaailmasta ja toimintaympäristöistä, sanoo Ismo Alakärppä.

Alakärppän väitöstyö on yhteenveto vuosina 2003–2011 toteutetuista tutkimushankkeista. Työssään Alakärppä esittää käytäntöteoreettisen mallin hyvinvointitekniikan hyväksyttävyyden arviointiin. Malli laajentaa ymmärrystä muuttuvista hyväksyttävyyden arvioinnin lähtökohdista ja suuntaa huomion tilannekohtaiseen merkitysten muodostumiseen.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

Sosiaalityön kehittyminen Liettuassa

Väitös 28.3.2014

SONATA MACIULSKYTE The Code of Society Transformation in Social Work: Modelling the Construction of Lithuanian Social Work Professionalization

Politiikkatieteiden maisteri Sonata Maciulskytien mukaan Liettuan itsenäistymisen kirvoitti yhteiskunnassa runsaasti poliittisia, sosiaalisia ja taloudellisia muutoksia. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen sosiaaliset ongelmat Liettuassa kasvoivat ja ongelmien luonne muuttui; yhteiskuntaluokkien synty, sosiaalinen polarisaatio, köyhyys, ihmiskauppa, lapsiprostituutio, vanhempien maastamuutto ja jälkeenjätetyt lapset kuvastavat aikaa.

Alussa Neuvostoliiton jälkeinen Liettua ei pystynyt vastaamaan muuttuneen tilanteen asettamiin haasteisiin. Usein ongelmien katsottiin olevan pikemminkin henkilökohtaisia kuin olosuhteiden aiheuttamia.

– Liettualainen sosiaalityö alkoi saavuttaa ammattikunnan tunnusmerkit, kun alettiin keskittyä syihin pelkkien seuraamusten sijaan, Sonata Maciulskyte toteaa väitöksessään.

Maciulskyte luo työssään ammatti- ja maistumisprosessin mallin, joka perustuu Liettuan sosiaalityön kehittämiseen. Sosiaalityön kehittyessä koulutuksen merkitystä on alettu painottaa yhä enemmän. Koulutussektorin rooli on entistä aktiivisempi, ja sillä on enemmän sananvaltaa alan standardien ja pätevyysvaatimusten määrittelyssä. Myös ammatilliset järjestöt ovat tukeneet prosessia.

Reconstructing minds -konferenssi Lapin yliopistolla

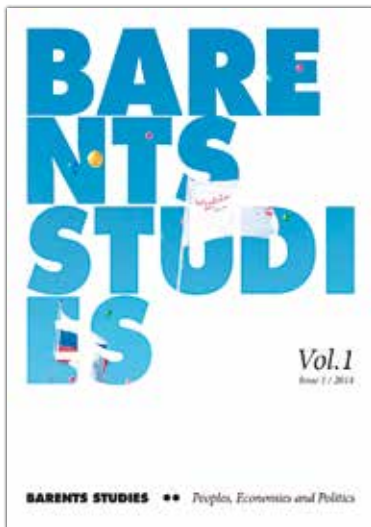
Lapin yliopistolla järjestetään 25.–27. elokuuta Reconstructing minds -konferenssi, joka käsittelee henkistä ja materiaalista jälleenrakennusta sotien ja muiden yhteisöllisten katastrofien jälkeen.

Teemaa avataan muiden muassa muistamisen, unohtamisen, vaikenemisen ja vaientamisen näkökulmista. Pääpuhujina ovat tutkija Timothy Ashplant Lontoosta ja saamelaisen kulttuurin professori Veli-Pekka Lehvola Oulun yliopistosta.

Englanninkielinen konferenssi on suunnattu tutkijoille ja opiskelijoille sekä yleensäkin henkisen ja materiaallisen jälleenrakentamisen aihepiiristä kiinnostuneille. Konferenssi on maksuton ja sen järjestää Feeniks-tutkimusohjelma.

www.ulapland.fi/feeniks

Uusi tiedelehti Barentsin alueelle

www.barentsinfo.org/barentsstudies

Barents Studies: Peoples, Economies and Politics on uusi akateeminen journali, joka tarkastelee Barentsin aluetta ja sen kehitystä ihmisten, talouden ja politiikan näkökulmista.

Englanninkielinen lehti sisältää vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita ja kirjarvioita sekä esittelee Barentsin alueesta kiinnostuneita nuoria tutkijoita. Tänä vuonna lehteä ilmestyy yhteensä neljä numeroa, joista kolme ovat tieteellisiä ja yksi yleistajuinen aikakauslehti.

– Lehden tavoitteena on tarjota lukijoilleen uutta tutkimukseen perustuvaa mutta kuitenkin ihmistä lähellä olevaa tietoa Barentsin alueesta. Lehti pyrkii näin ollen lisäämään ymmärrystä alueen luonteesta niin Barentsin alueella kuin sen ulko-

puolella, kertoo tutkimusprofessori Monica Tennberg.

Monica Tennberg Lapin yliopiston Arktisesta keskuksista on toiminut lehden ensimmäisen numeron vastuullisena päätoimittajana. Lehdellä on kiertävä päätoimittajuus, ja seuraavien numeroiden julkaisemisesta vastaavat Luzin taloustutkimuksen instituutti Kuolan tiedekeskuksista Venäjältä sekä Tromssan yliopiston Barents-instituutti Norjasta.

Uuden journalin perustamisen on mahdollistanut kolmen tutkimuslaitoksen yhteistyöprojekti, jota rahoittaa Euroopan unionin Pohjoiskalotin ja Luoteis-Venäjän välinen yhteistyöohjelma Kolarctic ENPI CBC. Hanketta koordinoi Lapin yliopiston Arktinen keskus.

Rakkaudesta ohjaukseen

Kaarina Määttä ja 50 tohtoria
Olli Tiuraniemi (toim.)
Lapin yliopiston hallinnon
julkaisuja 48, 2014

Rakkaudesta ohjaukseen – Kaarina Määttä ja 50 tohtoria -kirjassa esitellään kasvatustieteiden tiedekunnasta on valmistunut noin sata tohtoria, joista puolet on ollut professori Kaarina Määttän ohjaamia väitöskirjoja populaarien väitöskirjojen kautta sekä tohtoritutkintoihin ja väitöstilaisuuksien järjestämiseen liittyvää hallinnosta taustatyötä.

Lapin yliopistosta on valmistunut historiansa aikana yli kolmesataa tohtoria. Kasvatustieteiden tiedekunnasta on valmistunut noin sata tohtoria, joista puolet on ollut professori Kaarina Määttän ohjauksessa. Määttän väitöskirjojen ohjaustyössä on ollut vahva monitieteinen ote. Hän on luonut Lapin yliopistoon vetovoimaisen kasvatustieteellisen monitieteellisen tohtorikoulutuslinjan.

Määttän ohjaamat väitöskirjat ovat käsitelleet muiden muassa opettajankoulutusta, opettajuuden historiaa, varhaiskasvatusta, ammatillista koulutusta toisella asteella ja

ammattikorkeakoulussa sekä koulutusorganisaatioiden historiaa. Lisäksi väitöskirjoissa on tarkasteltu hoitotyötä, terveyttä ja koulua, työpsykologiaa, työssä menestymistä, työhyvinvointia, rakkauspsykologiaa, lappilaisia kirjailijoita, lottien selviytymistä sodasta, koululaisten pukeutumista, media-kasvatusta sekä saamelaisuutta.

Kirjan ulkoasun ja taiton on suunnitellut Irma Varrio. Kirja sisältää runsaasti väitöskirjoissa liittyvää visuaalista materiaalia. Kirjan väitöstiedotteet ovat Rita Juneksen, Irma Kuukasjärven, Marjo Laukkasen, Tapio Nykäsen, Olli Tiuraniemen, Sari Väyrysen ja Johanna Westerlundin käsialaa.

Kirjaa myy Lapin yliopistokustannus.

APURAHAT

Suomen Kulttuurirahaston apurahat

Suomen Kulttuurirahasto on myöntänyt apurahan kaikkiaan kymmenelle Lapin yliopistossa opiskelevalle henkilölle. Apurahojen yhteissumma on 162 000 euroa. Apurahan saivat seuraavat henkilöt:

- KTM **MIIA RANTALA** 11 000 euroa: Suomalaisuuden ja toiseuden esittämistä ja merkityksellistämistä TV-mainoksissa käsittelevään väitöskirjatyöhön
- KTM **RAUNI ÄÄRELÄ** 22 000 euroa: Saamenkielistä kielikylypyä Suomessa käsittelevään väitöskirjatyöhön
- YTM **SANNA HAST** 22 000 euroa: Luonnonvarapolitiikkaa käsittelevään väitöskirjatyöhön
- YTM **HELI NIEMI** 11 000 euroa: Nuorten venäläistaustaisten naisten kodin paikantumista käsittelevään väitöskirjatyöhön
- YTM **RIITTA SÄRKELÄ** 22 000 euroa: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen muu- tosta palvelujen tuottajana käsittelevään väitöskirjatyöhön
- YTM **JARNO VALKONEN & TYÖRYHMÄ** 5 000 euroa: Sosiologipäivien ja Sosiologia-lehden 50-vuotijuhlaseminaarin järjestämiseen
- MASTER OF LAW **ALEKSANDER WIATROWSKI** 22 000 euroa: Tietoturvaa käsittelevään väitöskirjatyöhön
- TaM **TIINA LAMMINEN** 22 000 euroa: Ruoveden maisemaa käsittelevään taiteelliseen tohtorintutkintoon
- TaM **ELINA SIPILÄ** 22 000 euroa: Arktisen ja pohjoisen paikkakokemuksen kuvaamista taidegraafikassa käsittelevään taiteelliseen tohtorintutkintoon
- Tait. yo **KAISA TORVI & tait. yo KERTTU KRISTIINA KARVONEN** 3 000 euroa: Taiteesta puhumisen diskursseja sanomalehti Kalevassa käsittelevään pro gradu -työhön

Liikesivistysrahaston apurahat

Liikesivistysrahaston kevään apurahat on myönnetty. Lapin yliopistoon myönnettiin kolme apuraha.

- Johtamisen tohtoriopiskelija, KTM **HANNELE KERÄNEN** 4 000 euroa: Power in Emerging Management Practises
- Johtamisen tohtoriopiskelija, YTM **PIRITTA PARKKARI** 3 000 euroa: Yrittäjyyden käytäntöteoreettisen tutkimuksen edistäminen
- Johtamisen tohtoriopiskelija, YTM **TARJA SALMELA** 1 400 euroa: Talous nukuttaa meitä

Ennätysmäärä hakemuksia

Lapin yliopistoon jätettiin tämän kevään yhteishaussa 5 257 hakemusta, 150 hakemusta enemmän kuin viime vuonna.

Opetuksesta vastaava vararehtori Kaarina Määttä mukaan hyvä tulos kertoo jälleen kerran siitä, että Lapin yliopiston suosio on vakaa ja rekrytointikampanjassa on onnistuttu.

– Opiskelijat arvostavat yksilöllistä joustavuutta ja henkilökohtaista tukea, mikä onnistuu pienessä yliopistossa. Opiskelijamme ovat kiitettävällä tavalla vieneet viestiä yliopistostamme uusille hakijoille lukuisissa messutapahtumissa, lukioinfoissa ja lukiolaisvierailuissa, vararehtori Kaarina Määttä toteaa.

Eniten hakemusten määrä kasvoi oikeustieteiden tiedekunnassa, jonne jätettiin 1 086 hakemusta. Tiedekuntaan jätettyjen hakemusten määrä kasvoi viime vuodesta 106:lla. Vuodesta 2008 lähtien oikeustieteiden tiedekunnan hakijamäärä on kasvanut yli puolella. Tiedekunnan dekaani Juha Karhu näkee hakijamäärän kasvulle toisaalta yleisiä, koko juristialaa koskevia

syitä ja toisaalta Lapin yliopistoon liittyviä yliopistokohtaisia syitä.

– Juristien työllisyys on pysynyt talouden suhdannevaihteluista huolimatta hyvällä tasolla, ja toisaalta Lapin yliopistolla on hyvä maine osaavia juristeja kouluttavana tiedekuntana, Karhu sanoo.

Myös kasvatustieteiden tiedekunta kasvatti edelleen suosiotaan. Tiedekuntaan jätettiin 35 hakemusta enemmän kuin viime vuonna. Tiedekunnan kasvatusalan koulutukseen jätettiin 536 hakemusta ja luokanopettajankoulutukseen 1 030 hakemusta. Viimeisten vuosien aikana tiedekuntaan jätettyjen hakemusten määrä on kasvanut tasaisesti.

Yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan jätettiin 1 841 hakemusta. Tiedekuntaan jätettyjen hakemusten määrä on lisääntynyt voimakkaasti vuodesta 2011 lähtien. Taiteiden tiedekuntaan jätettiin 764 hakemusta. Tiedekuntaan jätettyjen hakemusten määrä on pysynyt viimeisten vuosien aikana jokseenkin samalla tasolla.

Opiskelijat aktiivisia palautekyselyssä

Lapin yliopiston opiskelijoiden vastausaktiivisuus oli maamme kärkitasoa yliopistojen valtakunnallisessa kandipalautekyselyssä. Vastausaktiivisuus – 78,4 prosenttia – oli koko maan toiseksi korkein.

Lapin yliopistossa kysely kohdistui 171:lle kandidaatin tutkinnon suorittaneelle opiskelijalle, joista kyselyyn vastasi 134 (78,4 %). Valtakunnallinen keskiarvo oli 58,2 %.

Opetuksesta vastaavan vararehtori Kaarina Määttä mukaan Lapin yliopiston hieno vastausaktiivisuus selittyy pienen yliopiston vahvuuksilla.

– Tiedekunnissa kyselyyn vastaamista ei jätetty sähköpostilla lähetetyn viestin varaan vaan opiskelijoihin otettiin henkilökohtaisesti yhteyttä ja korostettiin palautteen tärkeyttä. Samalla opiskelijoiden kanssa otettiin puheeksi, miten opinnot nyt sujuvat, Määttä mainitsee.

Taiteiden tiedekunnan korjaustyöt valmistuvat syyskuksi 2015

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan korjaustyöt ovat täydessä vauhdissa, ja tilat saadaan opiskelijoiden ja henkilökunnan käyttöön syyskuksi 2015.

Taiteiden tiedekunnan (F-siipi) korjauksen suunnittelu ja korjaustyöt ovat edenneet rakennuksen kaikkiin osiin. Työt keskittyvät talon rakenteissa ja ilmanvaihdossa havaittujen vaurioiden ja puutteiden korjauksiin. Korjaukset tullaan tekemään sisäilmakorjauksena.

Korjaustyöt käynnistyivät noin vuosi sitten kellarikerroksen musiikinopetuksen tiloista, jotka valmistuivat elokuussa 2013. Tilat ovat olleet musiikinopetuksen käytössä syyslukukauden 2013 alusta lähtien.

Taiteiden tiedekunnan ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevien työpajojen korjaustyöt tehdään kesällä 2014 siten, että opetus korjatuissa tiloissa voidaan aloittaa syyslukukauden alussa ensi syksynä.

Neljännessä ja kolmannessa kerroksessa on aloitettu korjaustöihin liittyvät purkutyöt. Purku ja korjaustyöt tehdään kerroksittain ylhäältä alaspäin.

Neuvottelukunta keskusteli korkeakoulujen tilanteesta

Lapin korkeakoulukonsernin uusi neuvottelukunta aloitti kaksivuotisen kautensa ensimmäisessä kokouksessaan Lapin yliopistolla huhtikuussa 2014. Kokouksessa neuvottelukunnalle esiteltiin korkeakoulujen toimintaa. Esittelyjen pohjalta käytiin evästävää keskustelua korkeakoulujen tulevaisuudesta.

Keskustelussa todettiin, että innovaatio toiminnan saralla Lapissa on syytä koota resursseja entistä suurempiin yksiköihin. Myös palveluiden tuottamisessa tarvittaisiin kampaa, joka kokoaisi toimintoja. Esimerkkinä esille nostettiin matkailun turvallisuuspalvelut, jotka olisi hyvä tuottaa koota entistä suurempiin yksiköihin. Myös sosiaaliala ja ilmastonmuutos puhuttivat neuvottelukunnan jäseniä. Keskustelussa todettiin, että korkeakouluissa on paljon sosiaalialaan ja ilmastonmuutokseen liittyvää osaamista, jota voidaan hyödyntää yhteiskunnallisessa kehittämistyössä.

Puheenvuoroissa nostettiin esille myös se, että arktisella osaamisella on kysyntää, jota pitäisi osata hyödyntää entistä paremmin myös taloudellisesti. Osaamisen tuoteistamiseen yksityiselle ja julkiselle sektorille kaivattiin innovatiivisuutta sekä hallinnollista notkeutta. Huippututkijoiden lisäksi korkeakoulujen toivottiin kouluttavan maakunnan tarpeisiin hyviä osaajia. Lisäksi korkeakoulujen toivottiin kehittävän rakenteitaan ja vauhdittavan uudistuksiaan, jotta ne pystyisivät vastaamaan yhä kiristyvän talouden vaateisiin.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Lappset Group Oy:n hallituksen puheenjohtaja Johanna Ikäheimo ja varapuheenjohtajana BRP Finland Oy:n toimitusjohtaja Jukka Jokinen.

Europarlamentti tukee arktista tiedotuskeskusta Rovaniemelle

Euroopan parlamentti hyväksyi täysistun- nossaan maaliskuussa 2014 päätöslausel- man, jossa tuetaan EU:n arktisen informaatiokeskuksen perustamista verkostomallilla ja sitä hoitavan toimiston sijoittamista pysyvästi Rovaniemelle. Parlamentti kiirehtii komissiota tekemään päätöksen asiassa.

Parlamentin päätöslauselmassa käsitel- lään laajalti arktisen alueen ajankohtaisia kysymyksiä Euroopan unionin kannal- ta. Yksi näistä on EU:n arktinen informaatiokeskus, johon on viitattu myös useissa ai- emmissä unionin arktisissa kannanotoissa.

– Olemme tyytyväisiä siihen, että parla- mentin tekstissä mainitaan informaatiokes- kuksen yhteydessä konkreettisesti Rovanie- mi, Lapin yliopisto ja Arktinen keskus. Tämä antaa hyvän selkänöjan ja on omiaan autta- maan neuvoston ja komission päätöksen- tekoa, sanoo Arktisen keskuksen johtaja, professori Paula Kankaanpää.

Arktista informaatiokeskusta valmiste- leva komission rahoittama hanke päättyy toukokuussa 2014. Keskuksen perustami- nen pysyväälle pohjalle edellyttää erillistä komission ratkaisua asiassa.

Pohjois-Suomi kiinnostaa naapurimaiden toimittajia

Journalisteja Pohjois-Norjasta ja Luoteis- Venäjältä osallistui maaliskuussa toimitta- jakurssille Rovaniemellä ja Oulussa.

Kurssin tavoitteena oli vahvistaa toimit- tajaverkostoja ja tiedon kulkua Norjan, Suo- men ja Venäjän välillä. Samalla naapurimai- den toimittajat perehtyivät muiden muassa Pohjois-Suomen talouteen ja matkailuun. Ryhmässä oli lähes 20 toimittajaa Pohjois- Norjasta sekä Murmanskin alueelta ja Pet-

roskoista. Kurssin toteutti Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tiedeviestinnän johta- ma Barents Mediasphere -projekti.

Vastaava kurssi järjestettiin huhtikuussa 2013 Murmanskin alueella suomalaisille ja norjalaisille journalisteille. Seuraavan kerran Barents Mediasphere -projekti kokoaa me- dian edustajia Pohjois-Suomeen lokakuus- sa 2014, kun Barentsin alueen päätoimitta- jat tapaavat Rovaniemellä.

Vuosipäiväjuhlassa palkittuja

Lapin yliopiston vuosipäiväjuhlassa palkittiin tutkijoita, vuoden opettaja ja pitkään palvelleita:

Vuoden opettaja 2014

Lapin yliopiston ylioppilaskunta on valinnut Vuoden opettajaksi 2014 professori Tuula Linnan oikeustieteiden tiedekunnasta.

Ylioppilaskunnan valintaperusteluiden mukaan professori Tuula Linna kehittää opetusta ja oppimista yhdessä tekemisellä. Hän korostaa opetuksessaan opiskelijoiden ja opettajan välistä vuorovaikutusta, keskinäistä arvostusta sekä opetuksen monimuotoisuutta.

Tiedepalkinto 2014

Tänä vuonna ensimmäistä kertaa jaetun Lapin yliopiston tiedepalkinnon saivat professori John Moore sekä professori Anu Valtonen tutkimusryhmineen.

Professori John Moore ja hänen tutkimusryhmänsä ovat tutkineet Geoengineering-hankkeessa ilmakehän suunnitelmallista muokkaamista ja mallintaneet muokkaamisen vaikutusta merenpinnan nousuun. Ilmakehän muokkaamisen menetelmiä ovat esimerkiksi metsien laajat jälleenistutukset, rikkijyhdisteiden lisääminen ilmakehään sekä heijastavien peilien asentaminen avaruuteen.

Anu Valtonen vetämässä New Sleep Order-hankkeessa tutkitaan unen ja nukkumisen kulttuurisia merkityksiä organisaatioiden, kulutuskulttuurin ja matkailun konteksteissa. New Sleep Order -hankkeen tutkimusryhmään kuuluvat Outi Rantala, Päivi Rantala, Susan Meriläinen, Pikka-Maaria Laine, Tarja Salmela, Satu Miettinen ja Essi Kuure.

Professori Tuula Linna on Vuoden opettaja 2014.

Ansiomerkkejä palveluvuosien perusteella

Kultaisen ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta saivat Laura Aura, Arto Hangasluoma, Juha Joonas, Raimo Jänkälä, Kaisa Kangas, Raija Kivilahti, Virpi Nousiainen, Tarja Orjasniemi, Rainer Salosensaari ja Arto Vitikka.

Hopeisen ansiomerkin 20 palvelusvuoden täyttymisestä saivat Merja Ahvensalmi, Marja Collins, Anne Ervast, Mirja Hiltunen, Tuomas Honka, Timo Jokela, Tuija Kaihua, Seija Keskitalo-Foley, Minna Kimpimäki, Arto Kiurujoki, Pertti Leinonen, Satu Peteri, Arja Petäjäsuo, Tuula Saarenketo, Raili Satokangas, Marianne Silen ja Merja Äikäs.

Pronssisen ansiomerkin 15 palvelusvuoden täyttymisestä saivat Ismo Alakärppä, Antti Haahti, Timo Haanpää, Tarja Häkkinen, Kari Jantunen, Paula Kangasniemi, Paula Kankaanpää, Marko Karhu, Arja Karjalainen, Arto Kauppi, Timo Koivurova, Janne Laine, Merja Laitinen, Pirjo Laitinen, Helena Laukkala, Mika Luoma-Aho, Virpi Nurmela, Tuula Rimpisalo, Päivi Salmela, Maarit Tenhunen ja Taina Tuomi.

Taideopiskelijat menestyivät Grafiikan kilpailussa

Rovaniemen kaupungin ja Lapin yliopiston suunnittelema ja toteuttama Kanava on päässyt Grafiikan järjestämässä Vuoden Huiput -kilpailussa Nuoret Luovat -sarjan shortlistalle.

Shortlistalle päässyt Kanava on leikkisä installaatio, joka tuo uudella tavalla sosiaalisen median sisältöjä osaksi kaupunkikuvaa. Kanava koostuu julkisivuprojektioinnista, sosiaalisessa mediassa käytävästä kulttuurikeskustelusta ja tapahtumatiedoista.

Kanava-hankkeen projektipäällikkönä toimii Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa opiskellut Aku Meriläinen. Graafisen suunnittelun opiskelija Anna Vuorinen on vastannut Kanavan graafisesta suunnittelusta ja projektioinnin kuvituksesta, audiovisuaalisen mediakulttuuri opiskelija Otso Alanko on vastannut videon suunnittelusta ja toteutuksesta, ja audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija Stina Varkkola on vastannut Kanavan kirjallisesta ilmeestä, viestinnästä ja somen ylläpidosta. Myös taiteiden tiedekunnan eri oppiaineinen opettajat ovat osallistuneet ohjauksellaan Kanavan luomiseen.

TEMARIKISTO

Jaana Paanetojalle VATES-säätiön tunnustus

VATES-säätiö on myöntänyt Lapin yliopiston työ- ja sosiaali oikeuden apulaisprofessori Jaana Paanetojalle kunniakirjan tunnustuksena pitkäjänteisestä työstä, joka on edistänyt vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Tunnustuksen perusteluissa VATES-säätiö toteaa, että Jaana Paanetoja on toiminut uranuurtajana vammaisten ja vajaakuntoisten henkilöiden työoikeudellisen aseman selkeyttämisessä. Hän on tehnyt tutkimusta vajaakuntoisen tekemän työn oikeudellisesta luonteesta. Paanetojan väitöskirja *Työsuhteista työtä vai työtoimintaa? Tutkimus vajaakuntoisen tekemän työn oikeudellisesta luonteesta* hyväksyttiin viime syyskuussa Helsingin yliopistossa.

VATES-säätiö on asiantuntijaorganisaatio, joka edistää vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten työllistymistä.

IRMA VARRIO

Johanna Hurtigille kunniamaininta

Yhteiskuntatieteiden tohtori Johanna Hurtig on saanut kunniamaininnan kirjastaan *Taivaan taimet*. Kunniamaininta myönnettiin Hurtigille vuoden 2013 tiedekirjan valinnan yhteydessä.

Taivaan taimet -teos kertoo, millaista on elää pääasiassa miesten johtamassa uskonnollisessa yhteisössä lapsena ja nuorena. Teos osoittaa, miten yhteisön sisäinen toimintakulttuuri luo turvaa ja turvattuutta. Syntyminen isoon perheeseen on yhteisön ulkopuolelta katsottuna myytti, jossa suuren sisarusparven tuoma lämpö, hoiva ja sosiaalisuus saavat korostuneen arvon. Totuus on kuitenkin lasten ja myös perheen vanhempien osalta usein hyvin toisenlainen.

Teoksesta huokuu tutkijan palava tarmo herättää keskustelua omassa yhteisössään ja selvittää, miten päästäisiin yhdessä mutta myös yhteisön ulkopuoliset moraalikäsitykset huomioon ottaen eteenpäin.

Johanna Hurtig on työvapaalla Lapin yliopiston sosiaalityön yliopistonlehtorin tehtävästä, mutta toimii päätoimisena tuntiopettajana Lapin yliopistossa. Lisäksi hän on Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan tutkijatohtori.

ARTTO LIITI

Marja Tuomiselle Olaus Magnus -palkinto

Oulun historiaseura ry on myöntänyt Olaus Magnus -palkinnon Lapin yliopiston kulttuurihistorian professori Marja Tuomiselle. Palkinto luovutettiin Tuomiselle maaliskuussa 2014 Oulun historiaseuran järjestämässä tilaisuudessa.

Oulun historiaseuran hallituksen perusteluiden mukaan kulttuurihistorian professori Marja Tuominen on osoittanut monipuolista tutkimuksellista mielenkiintoa lapilaiseen kulttuuriin ja historiaan. Hänen tutkimuksensa tekevät oikeutta paikallisen ihmisen menneisyydelle, sen muistamiselle ja kirjoittamiselle historiaksi tavalla, jossa tieteen vaatimukset yhdistyvät ihmisen kokemukseen. Tuominen on tarjonnut väliä alueellisen identiteetin rakentamiseksi sekä omien että oppilaidensa tutkimusten myötä. Hän on vaikuttanut keskeisesti Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen syntymiseen ja vakiinnuttamiseen sekä pohjoiseen kohdistuvan historiatieteellisen kiinnostuksen heräämiseen.

Oulun historiaseuran Olaus Magnus -tunnustuspalkinto voidaan myöntää yksityiselle henkilölle tai yhteisölle, joka on merkittävä tavalla edistänyt historian harrastusta ja tutkimusta Pohjois-Suomessa. Palkinto jaettiin nyt 27. kerran.

JONNA HÄKKILÄ
PROFESSORIKSI
LAPIN YLIOPISTOON

Lapin yliopiston rehtori Mauri Ylä-Kotola on ottanut tekniikan tohtori Jonna Häkkilän Industrial Design -professorin tehtävään Lapin yliopiston taiteiden tiedekuntaan 1.4.2014 lukien.

Jonna Häkkilä on toiminut vuodesta 2012 lähtien käyttäjäkokemustutkimuksen johtajana Oulun yliopiston Center for Internet Excellence -yksikössä ja vuodesta 2011 lähtien dosenttina Oulun yliopiston tietotekniikan osastolla erityisalanaan ihmisen ja koneen välinen vuorovaikutus. Tätä ennen Häkkilä veti perustamia käyttäjäkokemussuunnittelun ja sosiaalisen median tutkimusryhmiä Nokian tutkimusyksikössä (NRC) vuosina 2007–2011. Häkkilä on valmistunut tekniikan tohtoriksi Oulun yliopistosta vuonna 2007.

Jonna Häkkilä on julkaissut yli 70 vertaisarvioitua tutkimusartikkelia, ja hän on aktiivisesti mukana alansa kansainvälisissä tutkijaverkostoissa. Tutkimuksissaan Häkkilä on käsitellyt laaja-alaisesti käyttäjäkeskeistä suunnittelua sekä mobiiliin ja ubiikin teknologian käyttäjäkokemusta. Tutkimuksissa painottuu vahvasti käyttäjien osallistuttaminen suunnitteluprosessin eri vaiheisiin. Häkkilän tutkimusote on konstrukttiivinen, ja tutkimusongelmia hän lähestyy mielellään konseptoinnin ja prototypoinnin keinoin.

ARTTO LIITI

ANNELI POHJOLA
KUTSUTTIIN SOTEN
ASiantuntija-
RYHMÄÄN

Professori Anneli Pohjola Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta on kutsuttu sote-uudistusta pohtivaan asiantuntijaryhmään.

Puolueiden puheenjohtajat sopivat sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistuksen etenemisestä kehysriihen yhteydessä. Uudistuksen jatkovalmistelua varten on asetettu parlamentaarinen ohjausryhmä, joka kutsui uudistusta valmistelemaan asiantuntijaryhmään seuraavat henkilöt: professori Pentti Arajärvi, professori Mats Brommels, professori Heikki Hiilamo, professori Jussi Huttunen, ylisosiaalineuvos Aulikki Kananoja, emeritusprofessori Martti Kekomäki, professori Anneli Pohjola ja professori Päivi Åstedt-Kurki.

Parlamentaarinen ohjausryhmä kokoontuu sekä omalla kokoonpanollaan että yhdessä asiantuntijaryhmän ja asiaa valmistelien virkamiesten kanssa.

ARTTO LIITI

TIMO KOIVUROVA
KANSAINVÄLISEEN
KOMITEAAN

Maailmanlaajuinen kansainvälisen oikeuden harjoittajien yhdistys (International Law Association, ILA) on perustanut komitean tutkimaan, miten alkuperäiskansojen oikeudet, etenkin maa-oikeudet, toimeenpannaan eri puolilla maailmaa.

Komitea tutkii erityisesti sitä, miten alkuperäiskansojen omien tapaoikeuksien mukaiset maa-oikeudet toteutuvat valtioiden oikeusjärjestelmissä. Lisäksi komitea tutkii,

KUVA-LIISA

MARJAANA SEPPÄNEN
JÄSENEKSI LÄHIÖ-
NEUVOTTELU-
KUNTAAN

Gerontologisen sosiaalityön professori Marjaana Seppänen Lapin yliopistosta on nimetty jäseneksi ympäristöministeriön asettamaan lähiöneuvottelukuntaan.

Neuvottelukunnan tavoitteena on edistää kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä lähiöpolitiikkaa sekä vahvistaa ministeriöiden ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Neuvottelukunta kehittää, seuraa ja arvioi eri hallinnonalojen politiikkatoimia lähiöiden kehittämisen näkökulmasta sekä tukee lähiöitä koskevan tutkimustiedon ja hankekokemusten hyödyntämistä. Lähiöiden elinvoiman vahvistaminen ja eheyden turvaaminen sisältyy hallituksen asuntoliittisiin tavoitteisiin.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii asunto- ja viestintäministeri Pia Viitanen.

miten monikansallisten yritysten toiminta vaikuttaa alkuperäiskansojen maa-oikeuksien toteutumiseen.

Komiteaan on kutsuttu myös Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin johtaja Timo Koivurova. Komitean ensimmäinen kokous järjestettiin huhtikuussa Washingtonissa Yhdysvalloissa.

KIRSTI LEMPIÄINEN

Sukupuolentutkimuksen yliopistonlehtori,
kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

Kun tutkimuksen määrästä siirrytään tutkimuksen laadun arviointiin, olisi hienoa, jos jokin muukin seikka kuin julkaisufoorumin taso määrittäisi laatua.

ANNA-LEENA MUOTKA

Hauraat, pienet ja voittoisat

Olen mukana työryhmässä, jossa pohditaan, millaista tieteenfilosofiaa ja tutkijan taitoja opetettaisiin tulevaisuudessa Lapin yliopiston jatko-opiskelijoille. Keskustelemme toki muustakin. Tänä päivänä mietimme muun muassa sitä, mistä tulevaisuudessa saataisiin rahoitusta tohtoriopiskelijoille. Tohtoritutkijoita kun ei enää haluta rahoittaa Suomen Akatemian ja muiden rahoittajien toimesta samassa määrin kuin tutkijatohtoreita eli painopiste rahoituksessa on siirtynyt tohtorintutkinnon jälkeiseen tutkimukseen. Tämä on toki ymmärrettävää, sillä tohtoreita on valmistunut maahamme 1 600:n vuosivauhtia. Mutta eihän ”post-dokkeja” tule, ellei tule tohtoreita. Aika vaikea tohtoriksi opiskelevan on itseksensä löytää rahoitusta.

Hauraat asemat akatemiassa ovat siinä mielessä tasa-arvoisia, että kukaan ei voi pitkälle ennakoita, kuinka tukeva oma paikka on. Esimerkiksi sukupuolentutkimuksessa ei koskaan ole ollut erityisen vakaata. Epävakauden ja akatemian haurastumisen aikoina marginaalissa toimiminen tuntuu aika turvalliselta tavanomaiselta, koska tähän on jo totuttu.

Kysymyksiä sen sijaan herättää tekemistemme arviointi ja sen muutokset. Kansainvälistä julkaisemista on aina arvostettu ja hyvä niin. Sen sijaan kuin yhdessä yössä hävisivät laitossarjoissa julkaisemiemme tutkimusten ja artikkelien arvo, niin ikään kaikki suomen-, ruotsin- tai saamenkielinen julkaiseminen muuttui toisarvoiseksi erityisesti englannin mahtiaseman edessä. Käännöksistä ei kukaan välittänyt eikä ilmeisesti tulevaisuudessakaan välitä mitään. Vertaisarvioidut artikkelit saattoivat pestä kokonaiset kirjat, mutta tähän on sentään luvassa muutos. Kirjojen arviointia puolestaan pidetään, ainakin tulostittareiden mukaan, täysin toisarvoisena puuhasteluna.

Julkaisemisesta puhutaan usein tutkimuksen synonyymina, vaikka eihän julkaistu artikkeli kaikkea kerro tutkimuksenteosta. En ole väittämässä, että essee ei olisi hieno ja vaativa tieteellisen kirjoittamisen laji. Hienoudestaan huolimatta se ei kuitenkaan voi korvata tutkimuksenteokoa. Empiiriseen tutkimukseen tarvitaan kiinnostus ja kysymykset, aineisto, menetelmät, analyysi ja johtopäätökset, ja sitten tekemisestä kirjoitetaan. Nykyään näyttäisi siltä, että pelkästä kirjoittamisesta palkitaan. On tietenkin hyvin ymmärrettävää, että kiireiset tutkija-opettajat keskittyvät siihen, mihin heidän aikataulunsa antavat myöten.

Kun tutkimuksen määrästä siirrytään tutkimuksen laadun arviointiin, olisi hienoa, jos jokin muukin seikka kuin julkaisufoorumin taso määrittäisi laatua. Mitä kaikkia asioita se olisi, olisi tiedeyhteisön yhdessä keskusteltava. Meillä tasokasta tutkimusta voisi olla tiedealarajat ylittävä tutkimus, joka kansainvälistä tutkimusarviointia johtaneen Jorma Sipilän mukaan olisi ehdoton Lapin yliopiston valtti. Pienuudesta laatua, kuuluisi voittoisan tutkimuksemme motto.

KESÄN 2014 AUKIOLOAJAT

PÄÄKIRJASTO

Vuosikorjaustöistä johtuen korkeakoulukirjaston yliopistoyksikkö on suljettu poikkeuksellisesti kesällä 2014 kuuden viikon ajan 20.6.–3.8. Kuuden viikon sulkeminen koskee myös tenttiakvaariota.

TAIDEKIRJASTO

Taidekirjasto on suljettu 16.6.–17.8.

Kirjasto pyrkii edistämään kesäajan opiskelumahdollisuuksia pidentämällä lainattavan aineiston laina-aikoja yli sulkemisajan. Aineistojen palautukset onnistuvat koko kesän ajan palautuslaatikkoon (A-siiven ulko-ovessa) ja kesäenttipäivinä myös kirjaston oven edessä olevaan laatikkoon. Aineistoja voi palauttaa myös Arkisen keskuksen kirjastoyksikköön, joka on avoinna koko kesän kesäaukioloaikojen mukaisesti. Kirjaston e-aineistot ovat käytettävissä koko kesän ajan etänä. Kirjaston amk-yksiköiden kesäaukioloajat löytyvät kirjaston nettisivuilta.

PÄÄRAKENNUS on auki:

- 2.6.–18.6. ma 8.00–18.00, ti–pe 8.00–16.00, la suljettu
la 14.6. klo 9.00–15.00, to 19.6. klo 8.00–14.00
- 20.6.–3.8. suljettu
- 4.–30.8. ma 8.00–18.00, ti–pe 8.00–16.00, la suljettu
la 30.8. klo 8.30–15.00

Tenttipäivinä yliopistokampuksen pääovet ovat auki seuraavasti:

- 28.7. ma 8.00–11.00, tentti alkaa klo 10.00
- 31.7. to 10.00–13.00, tentti alkaa klo 12.00
- 1.8. pe 10.00–13.00, tentti alkaa klo 12.00

ROTKO

- 2.–7.6. ma–pe 8.00–15.00, la suljettu
- 9.–11.6. ma–ke 8.00–18.00
- 12.–13.6. to–pe 8.00–15.00, la suljettu
- 16.6.–17.8. suljettu
- 18.–30.8. ma–pe 8.00–15.00, la suljettu

PÖYKKÖLÄ

- 2.6.–31.8. suljettu

Opiskelijat voivat työskennellä myös Pöykkölässä iltaisin, jos heillä on sitä varten iltatyökentelylupa ja "kulkuavain".

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

*Lapin yliopisto
toivottaa
työntekijöilleen,
opiskelijoilleen ja
yhteistyökumppaneilleen
hyvää kevättä
ja kesää!*

